

מלחמה בשלום

ויכוח

בין שני אוהבים יהודי ונוצרי בעניני הדת

מאת

אברהם ליב בנימינזאהן,

בעהמ"ח ספר „עמק יהושפט" וספר „המתבונן".

נויארק.

שנת — תרנ"ח — לפ"ק.

בדפוס א. ה. ראזענבערג, 52 קאנאל סטריט, נויארק.

UNIVERSITY OF TORONTO
FEB 26 1971
LIBRARY

מכתב תעודה.

מהגאון הגדול המפורסם וכו׳ ה״ר יעקב יאזעף נ״י הרב הכולל בנויארק.

מה מאד יגל לבי לראות כי נתעורר אחד מידידי הנאמנים "הוא הרב החריף ובקי חכם ושלם מפורסם וחובר חברים מחוכם וכו׳ מו״ה אברהם ליב בנימינזאהן נ״י„ על מפעל יקר הנחוץ מאד בעת הזאת להפיץ בישראל ספר יקר מאד להציג לעין כל את צדקת דתנו הקדושה ולהראות כי שקר נחלו מתנגדינו; ע״כ אמרתי כל מין דין סמוכו לנא וידי תיכון עמו, יתן ה׳ שיצליח המחבר היקר הזה להוציא לפועל מחשבתו הצרופה; והנה בקשתי שטוחה מאת עמנו להביא את הברכה הזאת אל בתיהם, כדי להסיר מכשול מדרך צעירי עמנו, ולהשריש בלבם אמונה טהורה בטרם יקנו דעות כוזבות; ומצוה רבה היא על כל איש יהודי לקנות את הספר היקר הזה, וכן אני אקה איה״ש בל״נ ספר אחד כשיצא מבית הדפוס בלב ונפש חפצה במחיר אשר ישית עלי הרב המחבר ומה מאד ישמח לבי אם ישיג מטרתו ויברך על המוגמר, והנני מברכו בהצלחה כאותי ואות נפש מכבדו.

יעקב יאזעף הרב הכולל.

יום ו עש״ק פ׳ לך שנת תרנ״ח נויארק.

מכתב תעודה מהרב ה״ג החכם השלם המפורסם כו׳ מוה״ר הילל כ״ץ המכונה ד״ר קליין נ״י.

ב״ה

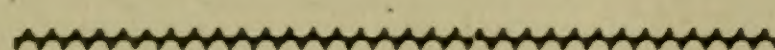
הרב החכם והמשכיל דורש אלקים מו״ה "אברהם ליב בנימינזאהן נ״י" אשר כבר קנה לו שם בספרות היהדות. הגיש לפני איזהו עלים מספרו „מלחמה בשלום" הנמצא כעת תחת מכבש הדפוס ומוכן לצאת לאור בקרוב אי״ה, ושמתי עיני ולבי עליהם ומצאתי בהם רוח דעת ויראת ה׳, דבריו דברי טעם יתן, לשונו צחה וברורה, חכו ממתקים וכלו מחמדים, והקורא

בהם ישבע ענג ורצון, וכאשר מטרת הספר להצדיק את תורתנו תושבע"פ המסורה לנו מדר דר נגד שונאיה משטיניה ומנדיה הם "בעלי התעודה" תעודת מסיתים אשר נקבו בשמותם (מיסיאנערען.) אשר מעולם נבערו מדעת לירד לעמק דברי חכז"ל וגם טפלו עליה שקר וכזב, וחפץ ה' ביד המחבר הצליח להשיב אויבים אחור ולהכות אותם על קדקדם הרק, נכון וראוי הוא ששלומי אמוני ישראל אשר ברכם ה' בהון ועשר יאספו את הספר אליהם ביתה בכסף מלא, ויעמדו לימין המחבר לסמכו ולסעדו ומכחם ישחדו בעדו ויחזיקו ידו יד גבורים הנטויה להרחיב הדברים ולהרבות הדעת, תן לחכם ויחכם עוד אל תקרא ויחכם כ"א ויחכים.

ולראי' בעה"ח ער"ח כסלו לסדר "וידו אחזת בעקב עשו„ תר"נח

פה נויארק.

הילל כ"ץ המכונה ד"ר קליין.

פה מקום אתי להביע רגשי תודתי קבל עם לאחי היקר המשכיל המפורסם דורש חכמה ואוהב תושיה וכו',

ה"ר יוסף בנימינזאהן

(המכונה)

"חאראש„

על אשר תמך בידי להוציא ספרי זה לאור, יהי שמו מבורך ובכל אשר יפנה יצליח כחפצו וחפץ אחיו אוהבו ומקירו.

המחבר.

תקון

צד 64 שורה 3 נדפס הלא ישוע צ"ל ואל תאמרו הלא ישוע וכו',

פתח דבר.

בני אל-תלך בדרך אתם
מנע רגלך מנתיבתם :
(משלי א׳).

הנה סוג הספרים היוצאים לאור יחלק לכמה מינים ; כמו חדושי הלכות ופסקי דינים, ביאורי מקראות ואגדות חז״ל, ספרי חכמה ומדע, סיפורים אמתיים ובדוים, מליצות ושירים וכדומה, וכל אחד מהקוראים יבחר לו מה שלבו חפץ, כי כמו שאין פרצופותיהם של אנשים שוות כן אין דעותיהם שוות ; אבל הספר הנוכחי הזה אחרי כי איננו מכל המינים הנזכרים האלה, מה ראיתי להוציאו לאור ; איזה סבה העירתני לזה, ואיזה תועלת נמצא בו, כי ישאלני הקורא ; נוסף לזה הלא בהענין הזה כבר נשאו ונתנו הראשונים ואשר היו לפני, כמו רבנו הרמב״ן ז״ל בספרו „הויכוח״, ורבינו יחיאל מפאריז בויכוחו עם המומר לפני המלך לודוויג התשיעי מצרפת, ור׳ יצחק בן אברהם בספרו „חזוק אמונה״, והנשיא דון דוד בספרו הקטן „הוראת בעל דין״, והגאון ר׳ ליפמאן מילהויזען בספרו „הנצחון״, והאחרון הוא החכם ה״ר יצחק בער לעווינזאהן בספריו „אחיה השילוני״ ו„זרובבל״, וכבר אמרו מה שיש לומר במקצוע הזה, ואנכי הלא לא באתי רק לטחון קמחא טחינא ? שלש השאלות האלה הנני להתירו, והוא :

א) הסבה שהעירתני לזה, היא בקשת האמת ואהבתו, והרחקת השקר ושנאתו.

ב) התועלת היא אף לאנשים כערכי; שאף שכל הרוחות שבעולם אין בכחם להזיז אותנו מדתנו האמתית אף זיז כל שהוא *) בכל זאת אקוה כי יועילו דברי הספר הזה, ולפעמים ימצא בו הקורא דבר שידע מה להשיב לשואלו, כי אינו דומה אדם אחד לשני בני אדם ודעה אחת לשתי דעות.

ג) עליך קורא יקר לדעת, שהראשונים כמעט כלם שעסקו במקצוע הזה הציבו להם למטרה רק לבטל ראיותיהם של הנוצרים שהביאו סעד וסמך להמסופר בהברית החדשה ממקראות בכתבי הקודש, ולהראותם שעקמו פשטי הכתובים וזייפו כמה מהם ועשו אותם ליסוד לדעתם הקלושה, אשר עם כל אמיתתם של דברי חכמינו הנ״ל ז״ע, יש עוד מקום להנוצרים המעקשים את הישרה למעון ולומר: לא כי אתם היהודים אוהבי מדרש מעקמים את הכתובים כי מי יעלה לנו השמימה להוריד אלינו את נביאי ה׳ להבין אותנו ולברר לנו את כונותיהם האמיתיות ונשמענה; אי לזאת לקחתי לי למטרה להראות להם סתירות מוחשות ומכריעות מדברי עצמם ומניה וביה עד שלא יוכל אף הנוצרי היותר מתעקש לפנות כה וכה בטענות של מה בכך; ולא הרשיתי לעצמי להיות חו״ש ממגנבי דברים איש מאת רעהו ולשומם בתוך כלי, ואם דרש הענין להביא איזה דבר ממי שקדמני בזה, אמרתיו בשם אומרו.

והנה בספר הזה העברתי תחת שבט הבקורת כמה טענות מבעל „הנתיבות

---

*) ובפרט דברי רוח והבל פיהם של המסיתים והמדיחים איזה שיות תמימות הם הלושי הדעת מאחב״י לסור מאחרי אלהי אבותינו ותורתו הקדושה, והנדחים האלה לא ישימו לב להתבונן אל מדיחיהם ואל דרכיהם הנשחתות, שרובם ככלם ממעי יהודה יצאו, ואין בלבותם שום שמץ אמונה בהדת החדשה שבאו לחסות תחת כנפיה, ורק בעד בצע כסף נמאס התמכרו לעשות מעשיהם זר מעשיהם כידוע לכל, שיש להם דו פרצופים, ובשעה שמטיפים דרשות של דופי והבל בקהל על דבר האמונה בהתלהבות יתירה, גם אז ישחקו בקרב לבם עליה, בהברחנים והמתלוצצים האלה שמראים פנים שוחקות לצד האחד ולצד השני פנים בוכים, והנוצרים התמימים המאמינים לכל דבר יזילו מכיסם תועפות כסף לכיס המסיתים החנפים האלה, בתקותם לרשת בזכות זה חיי עולם; והדברים עתיקים, שטוב להמסיתים לצוד דגים במים עכורים.

עולם" *) ו„הברית החדשה" בכלל, ועם כי כמעט כל הספר נתיבות עולם בטל החכם ריב"ל בספרו הגדול „זרובבל" ובספרו „אהיה השילוני" וישימהו לעפר ואפר בטוב טעם ודעת רחבה, אבל עכ"ז השאיר עוד גם לי גם לבאים אחרי כמה טענות לבטלם, וכן הברית החדשה עם כי כבר הראו שגיונותיו ושגעונותיו כמה גדולים וטובים ממני, אבל גם הם הניחו לי עוד מקום להתגדר בו.

ועתה אליכם אישים אקרא, לבי לסופרי ישראל, וקולי אל המשכילים על דבר אמת דורשי אלהים, צאו נא אתי ועזרוני במלחמת מצוה הזאת, וידעתי אל נכון כי יש לאל ידכם, כתבו, הוציאו לאור ולעין השמש צדקת דתנו הקדושה, הלא עלינו כלנו מוטל החוב הקדוש הזה, כי אם אין אנחנו לנו מי לנו, ואם לא עכשיו אימתי; ומי יודע אם לא יד ההשגחה העליונה עשתה כל זאת להביאנו פה לארץ החפשית הזאת, שאין בה שטן ומשהית ופגע רע (צענזוריא) על דרך הדפוס וכל אחד יש לו הרשות לדבר ולכתוב מה שיעלה על רוח מבינתו בעניני הדת, למען נוכל לדבר את האויב בשער ולהוציא צדקת דתנו לאור; אולם לאסוננו, הנה הרגילו אותנו אויבינו בנפש בכל ארצות פזורינו לשום מחסום למו פינו ויעשונו כאלם לא יפתח פיו נגד דעתם וביחוד בעניני הדת כנודע, כי אין אדם יכול לדון עם מי שתקיף ממנו, וההרגל בזמן הרב הזה נעשה לנו כטבע שני לחשות ולאטום אזן מדברי המלגלגים עלינו ועל דתנו לבלי להשיבם דבר אמת מישום עת לחשות, (והוא בהיותנו בארץ רוססיה הארורה) אבל הלא גם עת לדבר (עתה בהיותנו בארץ הדרור) וענה כסיל כאולתו יאמר החכם מכל אדם, פן יהיה חכם בעיניו, כי בעת שאנחנו מחשים ומניחים טענותיהם

---

*) הספר „נתיבות עולם", שיצא לחרף ולגדף דת היהודים בכלל, ובפרט את התלמוד, נדפס בלאנדאן בשנת 1839, מחברו היה נוצרי מבטן, שמו מאקאל, ונעתק לכמה לשונות, והמעתיק אותו ללשון עברית היה יהודי מומר, ומה"ע בלאנדאן הודיעו שכמה שנים לפני מות המחבר נתחרט לעין השמש על דבריו ועל חלומותיו שכתב בספרו ונהפך לאוהב ישראל (עיין מ"ע המגיד שנה ה' מספר 26) והובא ג"כ בהערת חמו"ל ספר זרובבל בהקדמתו.

כלאחר יד באין משים יחשבו מנדינו שאין מענה ותוכחות בפינו ואתם הצדק, ובין כה אנחנו ישנים והמסיתים הארורים ערים ועושים הרס בין צעירי בני עמנו.

ועתה קורא אהוב אעזבך, וקרא נא בספר אשר לפניך.

המחבר.

ויכוח בין יהודי ונוצרי בעניני הד״ת.

פטרוס ראש הכהנים לכנסיה נוצרית. ברוך בואך יקירי אברהם העברי, שא נא לי על כי דרשתיך במכתב לבא אלי היום, כי דבר לי אליך מחמדי.

אברהם העברי רב ומטיף לעדה בישראל. מה חפץ מצאת בי כהיום כי דרשתני, ומה תאמר נפשך ואעשה לך פטרוס אהובי.

פטרוס. הנה מאז חדלנו להתראות בגני, בשבתנו יחד כרעים אהובים ונתוכח על דבר אמונה ודת, עברו כמה ירחים, ובין כה הייתי באוראפא וסבבתי כמה ארצות, ושם נולדו לי שאלות שונות בהענין הזה, וביחוד מאז השגתי שם ספר אחד הנקרא בעברית „נתיבות עולם“ וקראתיו מתחלתו עד סופו, ומצאתי בו דברים נכוחים, שמטפח על פני התלמוד, ומרשיע דת היהודים ומצדיק את דת הנוצרים.

אברהם. אבל האם ראית גם את הספרים „אחיה השילוני“ ו„זרובבל“ מהחכם הריב״ל, שבם השיב על כל טענותיו של חנתיבות עולם הזה בטוב טעם ודעת, והראה לכל באי עולם פחזותו של מחברו וכחו בזיפנות, וכי שקר מליו?

פ. על זה העירני גם אחד מחכמי הנוצרים, והשגתי גם את הספרים האלה וקראתי אותם בשום שכל; ובאמת ראוים הם הספרים היקרים האלה לקרוא אותם ולהתבונן אליהם, כי דבריהם בנוים על יסודות חזקים ועל אדני האמת הטבעו;

ואנכי הלא כאשר ידעתני זה כבר, אוהב. אני את הנוצרים, ואוהב אני את היהודים ואת כשרונותיהם, ואת האמת יותר מכלם; אבל המחבר החכם הריב״ל הזה הלא השאיר עוד כמה טענות מהנתיבות עולם שלא בטלם; ועתה אתה נכבדי נסה נא כחך גם אתה, אולי יש בפיך גם עליהן מענה.

א. ואיזה שאלות הדשות נולדו לך בהיותך באוראפא טרם קראת את הספר נתיבות עולם? כי אמרת: וביחוד אחרי שקראתי את הספר נ״ע.

פ. לא רק שאלות, כי אם גם נפלאות נפלאתי ונשתוממתי על המראה שראיתי ברוב הממשלות שם; כי היהודי בארץ מולדתו, עם כי שוה בשוה ככל יתר תושביה ישא משא מלך ושרים, גם דמו והלבו יקריב על שדה קטל למען טובתה, גם בארץ הזאת אין לו כל תקומה וכנכרי יחשב; צא יאמרו לו, גש הלאה, מה לך פה ומי לך פה, הלא עברי אתה ואין כאן מקומך, לך לך אל ארץ אבותיך; על כל צעד ומדרך כף רגל ישמע חרפה וישבע בוז וקלון; והוא לא ירהב עז בנפשו לפצות פה ולענות דבר, כמו שאין בפיו תוכחות, והנהו רק כעומד ומצדיק עליו את הדין; ובארץ רוססיא ששם רוב היהודים נחתים, שמה פרצה השנאה גדר הבושה ויראת המוסר ותגלה לעין השמש בפעולת ידים, לשלול שלל ולבוז בו אף לשפוך דמי אדם באין אומר: רב לך אל תוסף להשחית; ובאמת הלא פלא הוא לראות, כי בכל הממלכות, הנה הצד היותר חזק והכח היותר גדול במדינה ישנא את היהודים ביותר, כמו בארץ אשכנז ואוסטריא, שהממשלה מגבלת והעם עומד בראש, נראה שהממשלה לא תשנא את היהודים, כי עוד תרק הניתה לסגור לקראת רודפיהם, ורק העם ישנאם שנאת

מות ולהפך בארץ רוססיא, שהממשלה שם בלתי מגבלת ועומדת בראש העם, היא תשנא אותם ותשלול מהם כל זכיות אזרח ותגביל אותם מסביב עד שלא השאירה להם כל מחיה, והעם כלו לא ישנא אותם; בין כה ובין כה נראה בעליל כי לכל עם ועם חלק ה׳ נחלה בארץ, בטח ושאנן ישב על אדמתו, יאכל מפריה ויהנה מטובה, חי חי הנהו ולא יחכר את נפשו מכל טוב, ועם היהודים ינוד ינוע זה כאלפים שנה בארצות לא לו, מונד כקוץ ומדחי אל דחי יודח, ולמותר ולמשא הנהו על כל יושבי תבל; היתכן להיות כי לא יד ה׳ עשתה כל זאת? הנה שמעתי שנמצא מאמר בהתלמוד שלכם: „שאין אדם נוקף אצבעו מלמטה עד שמכריזין עליו מלמעלה״, היינו שאתם מאמינים שלא נעשה בעולם אף דבר קטן במקרה, והכל יתנהג בצדק ובמישור תחת שבט משרת ההשגחה הפרטית, והיא תשלם לאיש איש כמפעלו; וביחוד גורל עם כלו, הלא אי אפשר הוא שיהיה נוטש ונעזב אל המקרה לבדה, כי רק ההשגחה העליונה שבל דרכיה משפט ותמים פעלה, היא תחריץ משפט עם ועם אם לשבט ואם לחסד; או היתכן להיות, שאלהי ישראל אלהי הרחמים, העונה לעמו תמיד בעת צרתו, יעמוד מנגד כגבר אין איל זה אלפים שנה, ולא יתעורר כגבור לבוא לעזרתם ולפדותם מיד צר ולקבצם מארצות פזוריהם אל הארץ אשר נשבע לאבותם לתת להם לנחלה ולזרעם אחריהם? מה החרי האף והקצף הגדול הזה, הלא דבר הוא? אם לא יען זאת, כי כבר רחם ה׳ עמו ושלח לו פדות הגוף ופדות הנפש, הוא בנו יחידו השה התמים, ישוע המושיע שנולד מרוה״ק, ושהראה כמה אתות ומופתים, ואחרי כי דנוהו לתליה

ומת, קם מן המתים, ולא אבו ישראל לשמוע לו ויקשו את ערפם כדרכם מעולם, על כן השליכם ה׳ מעל פניו, וימאסם, ייגעלם, וינטשם לנצח, והעם החכם הזה עודנו עומד במרדו ולא יאבה לפקוח את עיניו ולראות אל נכון כנכון היום, כי כל עוד לא יקבל עליו דת השוררת בעולם, ולא יתבולל בעמי הארץ להיות לגוי אחד ולבעלי דת אחת, אין לו כל תוחלת ותקוה להתקיים בין הנוצרים הרבים מהם על אחד מאה; והלא אין זאת כי אם קשיות ערף למעלה מדרך טבע האדם, היא הביאה אותם לסבלנות יתירה שהגיעה ג״כ עד למעלה מדרך טבע האדם, והיא תוליך אותם שולל ואחריתם מי יודע.

א. כן דברת פטרוס נכבדי, כי סבלנות היהודים עולה למעלה מדרך טבע האדם, ואין עם בתבל שיוכל לסבול כל כך על דתו ולא ימירנה באחרת כמו היהודים; כן הוא, וכן הוא העם הנצח והנורא הזה מאז היותו לגוי, הנהו חי וקים; ונתגדל ונתחנך בדרכי אתות ומופתים, ומלומד בנסים ובמה שלמעלה מדרך הטבע יותר מכל עמי הארץ; אל הוציאם ממצרים באתות ומופתים, שהיו למעלה מדרך הטבע; נתן להם תורה מן השמים והשמיעם את קולו באש אוכלת אש וחיו, שהוא למעלה מדרך הטבע; הוליכם בארץ תלאובה וערבה והאכילם דגן שמים ארבעים שנה, ג״כ למעלה מדרך הטבע; הקים להם נביאים וחווי־יה מתוכם, הלא כל אלה נעשו ונהיו לעיני כל בשר בדרך פלא ולמעלה מדרך הטבע, גם קיומו והויתו עתה בגולה, כשה בין שני אריות וכצפור בין צפרני הפרס והעזניה מפרפרת בין החיים ובין המות, וכלם ישנאוהו ויחפצו לבלעהו חיים והוא חי וקים הנהו, הלא הוא ג״כ ע״ד נס ופלא;

אשר ע״כ הלא לא יפון כל מי שעיניו בראשו הרואה את כל זה, כי ההשגחה העליונה השאירה את העם הזה עם לבדד ישכון, לפליטה גדולה ולאחרית טובה.

פ. אבל מתי יהיה קץ הפלאות הזה והאחרית הטובה? הלא כאלפים שנה עברו נגזו לכם בתוחלת ממושכה ותקוה נכזבה, ואחרי מתי עוד, הלא כבר עלו עשבים ועצים רעננים על קברי אבות אבותיכם שחיו ומתו בתקוה הזאת, ועדיין בן דוד המקווה לא בא.

א. הטענה והפליאה הזאת הלא קראת יקירי „בההקדמה להביבלייע של הכומר מונשטר״, שנדפסה בשנת רצ״ד בבאזעל, ומה יענה הכומר הזה על הטענה והפליאה שיש לטעון ולהתפלא עליכם הנוצרים, שאתם מצפים ומיחלים זה כתשע עשרה מאות שנה, שישוב ישוע הנוצרי ויתגלה לעיני כל לתקן את כל העולם במלכות שמים ועדיין לא בא?

פ. התשובה על זה נמצא גם בתהלים צ׳ „כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור״, וגם בדברי פטרוס השליח: „אך אל תשכחו ידידים זאת אחת, כי יום אחד בעיני ה׳ כאלף שנים, ואלף שנים כיום אחד, ולא יאחר ה׳ למלאות את אשר דבר, נגד החושבים כי עבר המועד״ (אגרת פטרוס ב׳ ג׳ 9-8).

א. את התשובה הזאת קח לך גם אתה ידידי על טענתך, שהיא טענת הכומר מונשטר; ואמנם כן הוא, קץ הפלאות נעלם מעין כל חי, ואין לבן אנוש אנוש, בן חלוף, בן תמותה, אפרוח בן יומו, תולעת זוחלת, קצר ימים וחדל בינה, היכולת והרשות לרהיב עז בנפשו לגשת אל הקודש ולהציץ מבעד הפרכת המסך המכסה את מסתרי העתיד מעיני האדם, ולחפוץ למצוא חקר אלוה ותכלית שדי; הלא גם אבי

הנביאים עבד ה׳ ובכל ביתו נאמן הוא בקש לדעת דרכי ה׳ ולא ידע; גם חבקוק הנביא בקש לדעת „למה יביט בוגדים יחריש בבלע רשע צדיק ממנו״, ולא זכה לדעת, אנו אין לנו רק מה שעינינו רואות היום, ומה ילד יום הבא נעלם מאתנו, אבל אם יתמהמהו ההבטחות עוד אין ראיה מזה שלא יבואו הו״ש לעולם, וכאשר ראינו עד כה כן אסורי התקוה אנחנו לראות עוד לימים יבואו; הלא ראינו שהרומיים הקדמונים עם גדול ורב, שפרסו כנפי ממשלתם כמעט על כל הארץ, ואחרי שכבשו את היהודים ויכניעום וידכאום עד לעפר באכזריות רצח, עברו כמה עתים ולא באו על שכרם, אבל אחריתם היתה עדי אובד ואין זכר למו, כן המצריים הקדמונים וכן אשור, בבל, יון ופרס שכלם היו עמים גדולים וממלכות אדירות, הלא אבד זכרם המה ונמחו מן החיים והיו כלא היו, וכמהם עמים רבים שהציקו לישראל ויאמרו לעשות אתם כלה, ומה סופם, המה כלו ויאבדו מתחת שמי ה׳ ולא נודע מקומם איה; והאחרונה היא ארץ היספאנייע ארץ הדמים, שהיתה גם היא מהממלכות האדירות מהמדרגה הראשונה באוראפא, ואחרי כי שפכו דמים רבים, ודמי בני ישראל החפים מפשע נהרו נזולו תחת ידי האינקוויזיטארין הרשעים והאכזרים רק למען דתם, ואחרי כן חמסו מהם הונם ורכושם וישלחום ריקם מארצם, ומה סופם של מורדי אור וחלאת המין האדם האלה? הננו רואים עתה, הארץ הפוריה והשמנה הזאת נתקלקלה ונתקללה, וירדה עשר מעלות גם בעניני משא ומתן גם בעניני המדינה ותהי לממלכה שפלה עניה וקטנה בעולם, ושנה שנה תוסיף לרדת מטה מטה, וקצה קרוב לבוא ואחריתה עדי אובד; כי אין הקב״ה מותר כלום, ומאריך אף וגבי דיליה; וישראל

העם הנצח הזה הנהו חי וקים, עומד הוא ורואה כל זה, עומד כסלע איתן, וכפארי־העמודים של מצרים העומדים זה אלפי שנים להיות כעדי ראיה על כל הנעשה תחת השמש בזמן הרב הזה; כן העם הנצחי הזה הנהו עומד על מסד מוצק ויסוד עולם, הוא תורתו ואש דתו, ובידו דגל ועליו כתוב לאמר: „קדש ישראל לה׳ ראשית תבואתו, כל אובליו יאשמו רעה תבוא אליהם נאם ה׳“.

נשען על זאת, לא יירא העם הזה מפני זרעו של עמלק הקמים עליו בכל דור לכלותו או להעבירו על דתו, כי בימי חייו הרבים כבר ראה כמה המנים וטיטוסים, יועצי בליעל וחכמי חרשי משחית שונים למיניהם, שאמרו למחות שמו מארץ החיים; המה כלו ויאבדו מתחת שמי ה׳ והוא חי וקים הנהו *) גם עתה כי קמה עליו הצרעת הממארת היא הבת

*) „הן עם לבדד ישכון, מהו הן? כל האותיות מזדווגין חוץ מב׳ אותיות הן הללו; כיצד, א״ט הרי י׳, ב״ח הרי י׳, ג״ז הרי י׳, ד״ו הרי י׳, נמצא ה׳ לעצמה; וכן אות נ׳ אין לה זוג; י״צ הרי ק׳, כ״פ הרי ק׳, ל״ע הרי ק׳, מ״ס הרי ק׳, נמצא נ׳ לעצמה; אמר הקב״ה כשם ששני אותיות הללו אינן יכולין להזדווג עם כל האותיות אלא לעצמן, כך ישראל אינן יכולין להדבק עם כל האומות אלא לעצמן מופרשין, שאפילו מלך גוזר עליהם לחלל שבת ולבטל את המילה או לעבוד ע״ז הן נהרגין ואין מתערבין בהן, שנאמר הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב, ומה אני עושה? כל מלך וכל אויב שינזור עליהם גזירה אני הורגו כו׳, כמו עמלק וסיסרא ומצרים עיי״ש כו׳ (מדרש רבה בא)“.

„ועת לשנוא, הודיה גדולה מבקשים ישראל להודות להק״ב שהטיל שנאה ותחרות ביניהם ובין העמים, שאלמלא כן היו מתערבין בהן ולמדים ממעשיהם שנאמר ויתערבו בגוים וילמדו ממעשיהם“ (מדרש תמורה פ״ג).

„כשיצאו ישראל ממצרים נתקבצו כל ישראל ומשה עמהם ואמרו לפני

שונאי־בני־שם בכמה ארצות באוראפא, האומרים לבלעו ולעשות אתו כלה, הלא רק יבלו עת בהבל פיהם, ותמו כחם לריק, ולא יכלו לנגוע בו לרעה, וישראל אוחז דרכו הלאה ולא ישים לב אליהם ומהמונם לא יחת, כמו שלא יחת הפיל הענק הגדול מקול נביחת הכלב הקטן הרץ אחריו, כי יודע הוא אל נכון כי כל הרשעה כלה כעשן תכלה ואליו לא תגש; ועל כן ידידי פטרוס אל תדאג לאחרית העם הזה ואל תהיש לו עתידות ולא תהיה לו לשומר לראשו, כי שמור ועומד הוא מקדם, ולא ינום ולא ישן שומר ישראל נאמר עליו...

פ. ומה דעתך ידידי על דבר האתות והמופתים שעשה ישוע

הקב״ה רבש״ע אין בינינו לבין העכו״ם כלום שנא׳ ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך אני ועמי, לפיכך נשבע הקב״ה לעמו שלא יחליפם באומה אחרת ולא ישנם ולא ימירם בעם אחר ולא יכלה אותם, שנאמר לא אעשה חרון אפי״ וגו׳ (תנא ד״א רבא פכ״ד).

„פיליפוס שאל את ר׳ אלעשא, לא כך אמר הנביא כי תאמר אדום רוששנו המה יבנו ואני אהרוס, והרי כל בנין שבנינו קיימין ? אמר ליה לא דבר הכתוב כנגד הבנין אלא כנגד העצות, שכל מה שאתם יושבין ומחשבין בלבבכם לבנות עלינו לכלותינו הוא הורס את עצתכם, אמר ליה חייך שכך הוא, אנו יושבין בכל שנה ומתיעצין לכלות אתכם וחד סבא אתי ומבטל לן״ (מדרש שוח״ט ט׳).

״אמר ר׳ יצחק דור הוכך ודור בא, אומה נכנסה ואומה יוצאת והארץ לעולם עומדת אלו ישראל שהן עומדין לעולם, ואין ארץ אלא ישראל שנאמר כי תהיו אתם ארץ חפץ״ (שם ל״ו).

„שמואל אמר, לא מאסתים ולא געלתים לכלותם, לא מאסתים בימי אנטיוכוס ולא געלתים ביטי אספסינוס קיסר, לכלותם בימי המן, להפר בריתי אתם בימי ארטיים, כי אני ה׳ אלהיהם לימות גוג ומגוג, במתניתא תנא וכו׳ אני ה׳ אלהיהם לעתיד לבוא דאין כל אומה ולשון שולטת בהם״ (מגילה פרק א׳).

הנוצרי, ושנולד מרוה״ק, ושקם מן המתים ? ואף גם תלמידיו ושלוחיו רפאו חולים והחיו מתים.

א. יקירי פטרוס, הלא לא דבר חדש הוא בעולם המשל והמליצה או בעולם השקר, שתהיה עלמה הרה וגם אחרי לדתה נמצאת בתולה; ספור כזה נמצא בספר היוחסין, שראה בדברי ימי הכנסיה הנוצרית, וז״ל: „בנו של החכם הגדול פראמיטיאוס ונקרא אנטוש, והיה חכם גדול והיו לו שבע בנות, ואמרו שאחת מהן הנקראת אשתוטפוס ילדה שני בנים, האחד אפקון והשני טלצבון, והיתה בתולה קודם לידה ואחר לידה״ (עיי״ש דפוס זאלקווע ח״ש דף ע״ג); וכן יסופר בדה״י של הכנסיה הנוצרית, שאמו של הקדוש קענטיגערן נתעברה בלא זכר והולידה את הקדוש הזה ונשארה בתולה במקדם; ועוד נסים כאלה שאירעו לה בימי הורונה ולידתה (הובא ג״כ באחיה השילוני).

פטריק הקדוש שחי כמה מאות שנים אחרי ישוע הנוצרי היה מפרנס ארבעה עשר אלף אנשים בפרה אחת ושני צביים ושני הוירים, ואכלו ושבעו די והותר, וביום השני החיה את הפרה.

ארדאנס הקדוש התענה חמשים יום ומזה נשמן ביותר מאשר היה מקודם.

אדא כהן הראש מן קאנטערבורי געשה לו נס בפומבי בעת עבודתו בבית התפלה ומן הלחם של התקרובות נעשה דם והיה נוסף אל הכוס וכאשר ראו הכומרים אשר לא האמינו בתחלה את הנס הזה בקשו אותו אח״ז שיתפלל שישוב הדם ליין, וכה היה.

דור הקדוש המכונה המאור הגדול של הכנסיה, שלח

אל הקדוש קינעד שיבוא אליו אל האסיפה שעשה, והשיב לו קינעד שלא יוכל לנסוע מרחק רב כזה כי נכה רגלים הוא; והתפלל דוד ונרפא קינעד בכל גופו וגם נכה רגלים לא היה, וכאשר אחר זה לא אבה קינעד לבוא, אז התפלל דוד ונעשה קינעד חולה ונכה רגלים כבראשונה.

הקדוש בערינהארד היה מרפא ממרחק כל חולה בשלחו לו בגדיו, דרך משל חולה הראש על ידי מצנפתו שיצניף, וכן כל מחלה לכל אבר על ידי בגדיו, וגם איש אחד שמת החיה, כי שלה לו את מעילו, וכן הרבה נסים עשה לחולים אף שהיה רחוק מהם מרחק רב ובמדינה אחרת; ובעיר לוירעטטא התפללה אשה אחת שהיו בקרבה שבעה שדים ויצאו על ידי תפלתה ארבעה, ונשארו שלשה שדים, וזה שמותם האחד הרתו, והשני שמו הרריבילוס, והשלישי שמו ארקתו, והשמיעו אל השלשה שדים הנשארים את קוליהם לאמר: למה תכריחו לגרש אותנו ממקום נחלתנו, והכהן אשר גרש אותם דבר עמהם הרבה והדברים ארוכים.

והקדוש דונסטאן עשה מלחמה גדולה עם שר השדים, ואחז בצבת להוטה מאש בחוטמו של שר השדים זה ויצעק מרוב מכאוב צעקה אחר צעקה: אהה איך יכאב, אהה מה עשה לי הקרח הזה, וישבור השד את הכותל ויברח לנפשו.

פאטריק הקדוש ראה איש אחד שמת ואכלוהו החזירים ולא השאירו ממנו מאומה, והחייה אותו ויחי כבראשונה.

דיאנעס הקדוש המגין מפראנקרייך, כאשר התכו את ראשו והמיתוהו, עמד ולקח את ראשו ונשא אותו בידיו דרך שתי פרסאות.

ועוד כהנה וכהנה אלפי אלפים סיפורים בדוים המסופרים

מצדכם נגד היהודים ודתם, תוליד שאלות גדולות ונכבדות עצמו מספר, מצד היהודים נגדיכם ונגד דתכם; ולו חדלתם מלשאול וטוב לכם.

פ. אבל עוד שאלות מספר לי אליך, ואתה בטוב לבבך הטהור וזך שכלך התר נא אותן לי, ושבע ביום אהללך, כי מבקש את האמת מפיך אנכי היום. הנה אין להכחיש שתורת משה היא מן השמים, וכל חקיה ומשפטיה צדיקים; ומדת הסבלנות לכל מין האדם באין הבדל ופדות אשר כה מעידה עליה, כמו. „אתם עוברים בגבול אחיכם בני עשו וגו׳ ונשמרתם אל תתגרו בם וגו׳, אוכל תשברו מאתם בכסף ושתיתם״; ובמואב נאמר שם: „ויאמר ה׳ אלי אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה״; „וקרבת מול בני עמון אל תצרם ואל תתגר בם (דברים ב׳); עם כי היו שונאי ישראל ולא קדמו אותם בלחם ומים בצאתם ממצרים, ומואב שכר עליהם בלעם לקללם; וכמו „אל תתעב מצרי״ (שם כ״ג) אם כי הרעו והציקו מאד לישראל וימררו את חייהם בעבודת פרך ובגזירות קשות; וכן „לא תתעב אדומי״ (שם), אם כי כלם לא קבלו את התורה; ובדרך כלל נראה כמה פעמים שצותה התורה על אהבת הגר, אבל איך יכולים היהודים להקדיש ולהעריץ גם את התורה שבעל פה והתלמוד, ולאמר שכלם נתנו למשה מסיני; ומאמר מלא הוא במס׳ ברכות ד״ה: „ואתנה לך את לוחות האבן אלו עשרת הדברות, והתורה זו מקרא, והמצוה זו משנה, אשר כתבתי אלו נביאים וכתובים, להורותם זו גמרא, מלמד שכלם נתנו למשה מסיני״; והלא באמת רוח התלמוד מתנגד להתורה שבכתב, ובכל מקום שאתה פונה אתה מוצא אי סבלנות (אונטאלעראנץ) יתירה,

גם שנאה כבושה לבני דת אחרת. ומאמר אחד אחוז מאלף הוא: „שור של ישראל שנגח שור של עכו״ם פטור, ושור של עכו״ם שנגח שור ישראל בין תם בין מועד משלם נזק שלם״; ובעל הנתיבות עולם מביא בפרק ג׳ וה׳ בספרו כמה ראיות כי בעלי התלמוד לא יתנו שום הנינה לכל מי שאינו כפיף לדעותיהם, ושנאת מות ישנאו בני כל הדתות, ולו יכולו אז הכריחו את כל העמים להחזיק בדת היהודים; גם הוא נגד רוח הנביאים; יהושע אמר אל העם: „ואם רע בעיניכם לעבוד את ה׳ בחרו לכם היום את מי תעבדון אם את וגו׳ ואם וגו׳, ואנכי וביתי נעבוד את ה׳ (יהושע כ״ד)״. כן מיכה הנביא אומר: „כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו ואנחנו נלך בשם ה׳ אלהינו לעולם ועד״ (מיכה ד׳) מזה הלא רואים אנחנו שחכמי התלמוד בחרו להם שטה אחרת נגד התורה ונגד הנביאים, ואיך אתם מאמינים שהתלמוד הוא מסיני ומן השמים? ולא כן הוא ישוע הנוצרי ותלמידיו, שלא אמרו לאיש אשר דעה אחרת היתה עמו, שתצא אש מן השמים ותאכל אותו ואת דעתו; כי צוו לאהוב את כל מין האדם ולעשות עמו טובה ולחוש לעזרתו.

א. ידידי פטרוס, ע״ד הטענות של הבעל נ״ע, אין לך לבקש מענות ממני, כי הלא כבר השיב עליהן החכם הריב״ל בספריו „אחיה השילוני״ ו„זרובבל״ בטוב טעם ודעת כאשר קראת אותם גם אתה, וכבר גלה שוליו על פניו והראה לעין השמש נבלותו של המחבר וכי היה מזיף נורא מאין כמהו, ואין בפיהו נכונה בכל דברי הבליו ומהתלותיו הרבים; ולו יצאו לאור ספרי הריב״ל האלה בחיי הבעל נ״ע הזה, אז בלא כל תפונה שרף את ספרו ובער אותו מן העולם למען לא תשורנו עין

רואה, או טרף המחבר הזה את נפשי בכפו, כי לא היה לו מקום להוליך שם את חרפתו; ועל הספרים הנזכרים של הריב"ל במעט אין לי להוסיף במקצוע הזה, רק את אשר החסיר הריב"ל ולא הרגיש בו, (וויכל היות שהחביא עוד הרבה תחת לשונו מאיזה טעם כמים עמדו, או מיראת הבקרת החצופה היא הצענזוריא, המושלת ברוח האדם בארצו) הנני להשיב לך, זאת אשר תשים האמת כפי אותו אשמור לדבר, ואראך כי כל הפיסל במימו פוסל, ובעוד שאתה ידידי, אומר לי טול קיסם מבין עיניך, אומר לך טול קורה מבין עיניך.

הנה האמונה הישראלית לא תבוה שום אמונה בעולם, ולא תבריח שום יהודי לצאת למלחמה נגד אמונה אחרת, ורק על היהודי בעצמו תצוה להתחזק בדתו הטהורה, והיהודים לא קבלו עליהם מעולם להפיץ את האמונה בתבל ולפרסם אותה בין העמים ולריב את ריבה וריב אלוה, כמו שאמר יואש אבי גדעון: „אם אלהים הוא ירב לו כי נתץ את מזבחו" (שופטים ו'). ואשר על כן לא לבד שלא העמידו ישראל מעולם מסיתים להסית עמים אחרים להסירם מדתם ולהכניסם תחת כנפי השכינה, כי מצינו להפך בכמה מקומות בהתלמוד שקשים גרים לישראל כספחת; ובמס' יבמות נ"ו: „ת"ר גר שבא להתגייר אומרים לו מה ראית וכו' אין אתה יודע שישראל בזמן הזה דווים דחופים וסחופים ומטורפים ויסורין באין עליהם וכו', אף מודיעין אותו עונשין של מצות", ע"ש; וכמו שאמרה נעמי שתי פעמים לשתי כלותיה: שבנה בנותי, לכנה, ואל רות אמרה „הנה שבה יבמתך אל עמה ואל אלהיה שובי אחרי יבמתך" (רות א'). וע"ד הערב רב שעלו עם ישראל ממצרים, מצינו במד"ר פרשה בהעלותך: „והאספסוף

אשר בקרבו התאוו תאוה וישובו ויבכו גם בני ישראל, מהו והאספסוף, ר״ש בר אבא ור״ש בן מנסיא, אחד מהן אומר אלו הגרים שעלו עמהן ממצרים, שנאמר וגם ערב רב וגו׳, והערב רב האלה הלא היו מהכשרים שבמצרים (עיין במד״ר פ׳ בא) והיו לישראל לאבן נגף ולצור מכשול וידיהם היו במעל הזה, שאף ה׳ חרה בהם ויך בעם מכה רבה, והראשון היה בזה אברהם אבינו הראשון בהאמונה באל אחד, שעליו אמר ר׳ יוחנן, שהפריש את בני האדם מלבוא תחת כנפי השכינה, שנא׳ תן הנפש והרכוש קח לך, ואברהם נתנן למלך סדום (נדרים ל״א).

ועתה בוא נא ידידי ואראך את אי הסבלנות הנמצאת בהברית החדשה, „כל איש אשר יכחש בי לפני בני אדם, אכחש בו לפני אבי בשמים גם אני״, „אל תחשבו כי באתי להביא שלום בארץ, לא באתי להביא שלום כי אם חרב, כי באתי להפריד בין איש לאביו, בין בת לאמה וגו׳ ואויבי איש אנשי ביתו״ (מתי׳ י׳ 34-39) ; „אנשי נינוה יקומו במשפט עם הדור הזה וירשיעו אותו וגו׳, עיי״ש, כי יבוא איש אלי ולא ישנא את אביו ואת אמו ואת אשתו ואת בניו ואת אחיו ואת אחיותיו וגו׳ לא יוכל להיות תלמידי״ (לוקס י״ד, 26), „ונכונים אנחנו לבא במשפט עם כל המאנים לשמוע״ (פאול אל הקורנתיים ב׳ י׳, 6) „כל העובר תורת המשיח ואיננו חוסה בה אין לו אלהים וגו׳, כי יבוא אליכם איש ולא יביא את התורה הזאת לא תאספו אותו הביתה ולא תשאלו לו לשלום״ (אגרת יוחנן ב׳, 10). „ובכל עיר שתבואו ולא יחזיקו בכם צאו לרחובותיה״ (היינו שלא תרפאו גם חוליהם, עיי״ש) וגו׳ (לוקס י׳, 10). „וכל הנותן מכשול לפני אחד הקטנים

המאמינים בי, טוב לו כי יתלה פלח רכב על צוארו והושלך בים" (מארקוס ט', 42).

ועתה תן תודה, הראית מימיך אי סבלנות ושנאה נוראה לאותם שאינם מאמינים בישוע כמו שתראה בהברית החדשה? והנוצרים כלם המאמינים שכל דברי הבה"ה לא נאמרו ע"ד דרש ורמז רק פשוטים כמשמעם, לא הפילו דבריו ארצה, ובאו אח"כ ומלאו בפועל ידים כמצוה עליהם, יסדו באיכספאנייע ובשאר ארצות אינקוויזיציייע מוראה ונגאלה, ובסתרי מערות צורים ומחילות עפר שלט בן אדם, אשר בעון חולל גם הוא, על רוח בן אדם רעהו, וייסרהו ביסורים קשים מרים ונוראים באכזריות רצח כחיות טורפות, עד שאין בכח בעל נפש אף להעלותם על הגליון, והכל בשם האדון ישוע המשיח; העמידו במות מטבח, העלו מדורות אש בשוקים וברחובות קריה לטבוח ולשרוף עליהם, אבות ובנים, אמות רחמניות ובנותיהן יחד, בשם האדון ישוע המשיח; איה שוקל ואיה סופר אלפי אלפים זבחי אדם שהעלו כהני הנוצרים הקנאים, וביחוד בימי הבינים, על מזבח הדת הנוצרית בשם ישוע המשיח; הלא הסמר שערות בשר איש, וריעדה ופלצות תאחזנה כל קורא פרקי ימות עולם ודברי שנות דור ודור ע"ד נהרי נחלי דמי אדם אשר שופך בשם ישוע המשיח ובשם דתו מאז היותה; וגם עתה *) מרבים הנוצרים להעמיד ולהחזיק מדיחים

*) הנה עד הימים האחרונים לא הכיר עוד ישראל את דל כבודו בגוים שהוא רק בגלל אמונתו באל אחד, ולא ראה בעין פקוחה ובגלוי כי שפל נבזה ושנוא הוא, וכסילון ממאיר הוא בעיני הנוצרים ומרדף בלי חשך רק בעד דתו, ויחפץ עוד להתנחם בתנחומין של הבל ולהחסות תחת כנפי המאה התשע עשרה, כי מלאה הארץ דעה, ושנאת הדת אשר שמה שמות בארץ זה אלפי שנה כבר

ומסיתים בכל קצות התבל ואיים רחוקים לתקן עולם במלכות ישוע המשיח, ובאיזה ארצות רחוקות יסבבו בערמה ובתחבלות ואופנים שונים להבריח את העם התם היושב שם להכניסו בבריתו של ישוע המשיח; עתה יקירי, ראה נא את אשר לפניך, ודע כי אין נכונה בפי הבעל נ״ע.

פ. ומה תענה על אכזריות הכמיכם בעלי התלמוד, שאמרו בהנוגע בידיו באחד מאבריו קודם נטילת ידים שחרית תקצץ, כמו יד לעין תקצץ וכו׳.

נגוזה ועברה, וקנאת האמונה אשר לבשה נקמה כמדה וחגרה חרב פפיות על ירכה לגזור על ימין ושמאל בלא חמלה, חלפה ואפסה כבר; ועתה ילכו הנוצרים בשם החכמה, המדע נר לרגלם, התבונה הולכת לפניהם להאיר להם את הדרך ההולכת קדימה והסבלנות בראשם; כן טעה ישראל, עד כי הראה לדעת כי אש קנאת הדת לא שקעה עוד, וכל ימי האדם על הארץ אכלה ואוכלת ותאכל עוד מבלי שבעה, ושקר הוא בפי הנוצרים, הבושים להודות על האמת, ואומרים כי לא שנאת הדת היא היום, רק שנאת ההתחרות בעולם המסחר (קאנקורענץ), כי היהודי בחריצותו ובערמתו ימשול בכל ענפי מקנה וקנין, ושונא הוא עבודת האדמה, ויתרחק ממדע וחכמה, והנו בודד במועדו ולא יתערב בעמים; והלא שקר נבזה הוא, כי אם האמת אתם, מדוע ישישו כל הנוצרים בארץ רוססיא הגדולה לקראת החק המגביל את היהודי מלקנות ולחכור אדמה לעבדה? מדוע סגרו כמעט כל בתי ספר בעדו שם? מדוע ישתדלו בכל יכלתם להרחיקו ולהבדילו מעם הארץ ולא יתנוהו לשבת בכפרים ולבוא אל תוך הארץ פנימה מעבר לתחום מושב היהודים שם? ומדוע אם רק יעזוב היהודי דת אבותיו ויתנצר, אז ירכש לו כל זכיות אזרחי הארץ בפעם אחת? אולם אחרי כי שנאת הדת היא, לא יועילו לו כל ההצטדקות שבעולם, וכל עוד שהוא יהודי לא יאבו הנוצרים סלוח לו: כי היהודי הוא המחאה הגלויה היותר גדולה נגד האמונה הנוצרית מעולם, מחאה, היה הולכת ומכרזת בכל העולם כלו, אף באין אומר ובאין דברים, רק בהויתו וקיומו ובהחזיקו בדתו, הנהו המחאה האחת נגד הנצרות מעולם ועד עולם.

א. גם זאת לקחת מדברי הספר נ"ע פרק י', והחכם ריב"ל השיב על הטענה הזאת די באר בספרו זרובבל ח"ג ע"ד נט"י בכלל, אבל ע"ד המאמר יד לעין תקצץ לא נגע הריב"ל שם, *) וע"כ הנני להעירך, כי הבעל נ"ע, כדרכו תמיד, לא ידע מקור המאמר הזה וג"א עיין שם על מקומו, או ידע ובזדון אחז מלים אחדים מכל הענין למען תפוש את הקורא ולאחז את עיניו בשקר, כי לולא זאת הלא ראה וידע שכל הענין שם מדבר ע"ד רפואות ועצות טובות לבריאות גוף האדם, ולא לפסק הלכה; הנה המאמר הזה הוא במס' שבת ק"ח ע"ב וז"ל שם: „תני רב יהודה בר חביבא אתרוג וצנון וביצה אלמלא קליפתן החיצונה אינם יוצאים מבני מעיים לעולם וכו' וכו', שלח ליה רבי ינאי למר עוקבא לישדר לן מר מהנך קילורין (רפואות) דמר שמואל (הרופא) כו' כו', הכי אמר שמואל טובה טיפת צונן שחרית ורחיצת ידים ורגלים בחמין ערבית מכל קילורין שבעולם; תניא נמי הכי א"ר מונא משום רבי יהודה טובה טיפת צונן שחרית וכו', הוא היה אומר יד לעין תיקצץ וכו' יד מסמא, יד מחרשת, יד מעלה פוליפוס" (ריח החוטם והפה); עיי"ש רש"י „שלשון לטותא היא", כאדם המזהיר את חבירו או בניו ואומר הזהרו שלא תעשו כזאת וכזאת, ואם תעשו הנני מקללכם שתקצץ ידכם, ואין בזה שום אכזריות כלל, רק אזהרה יתירה לטובת המוזהר ולא יותר; ואין זה לפסק הלכה כלל, רק עצה טובה למען בריאות גוף האדם.

---

*) באמת פלא הוא על הריב"ל שלא הביא את הרש"י שם, שרק לטותא היא ולא הלכה למעשה.

עתה, נבוא נא ונראה נגד זה דברי ישוע הנוצרי: „אם ידך למכשול לך קצץ אותה, ואם רגלך למכשול לך·קצץ אותה, טוב לך לבוא אל החיים קטוע יד וקטוע רגל מהיות לך שתי ידים ושתי רגלים ולבוא אל גיהנם, ואם עינך תכשילך נקר אותה, טוב לך לבא אל מלכות אלהים בעין אחת מהיות לך שתי עינים ולהשלך אל גיהנם וגו׳, כי כל אדם באש יצרף" (מארקוס ט׳, 43-49), „וכל הנותן מכשול לפני וגו׳ המאמינים כי טוב לו כי יתלה פלח רכב על צוארו והשלך בים" (שם); הלא אכזריות כזו לא תמצא בכל התלמוד כלו; ואין אף הרשות להבעל נ"ע להתנצל ולאמר כי הם ע"ד גוזמא והפלגה, כי לפי אמונת הנוצרים הנה כל דברי הב"ח דברים ככתבן הם, וישוע הנוצרי אומר מפורש בלשון צווי קצץ אותה נקר אותה; ולפי זה הלא טוב הוא שאין הנוצרים מקשיבין לקולו, ולולא זאת לא היה נמצא בכל העולם אדם אחד מהנוצרים שיהיה שלם בכל אבריו ולא יהיה קטע, חגר ועור גם יחד.

פ. בפרק כ"ג יאמר הבעל נ"ע שהתלמוד גרוע הוא מהדת המשיחית, כי בהברית החדשה לא נמצא שאלהים הוא נושא פנים לשום אדם, כי השופט כל הארץ יעשה משפט וישלם לאיש כמעשהו, ככתוב „אשר ינמול לאיש כמפעלו וגו׳, כי אין משוא פנים עם האלהים" (אל הרומיים ב׳, 6), והתלמוד יאמר שהאלהים הוא נושא פנים, והוא נגד התורה.

א. נגד התורה? והלא מקראות מפורשים בתורה שאלהים גם נושא פנים הוא, כמו: „נושא עון ופשע וחטאה" (שמות ל"ד, במדבר י"ד) וכמו: „ישא ה׳ פניו אליך" (במדבר ו׳), וא"כ הלא יתנגדו דברי הב"ח להתורה? אולם באמת התלמוד בעצמו הרגיש בזה: „דרש רב עוירא וכו׳ אמרו מה"ש לפני

הקב״ה רבש״ע כתוב בתורתך אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד (דברים י׳) והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב ישא ה׳ פניו אליך, אמר להם ולא אשא פנים לישראל, שכתבתי להם ואכלת ושבעת וברכת, והם דקדקו על עצמם עד כזית ועד כביצה״ (ברכות י״ח ע״ב) וכן: „אמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו, שנא׳ נושא עון ועובר על פשע, למי נושא עון למי שעובר על פשע״ (ר״ה ט״ז ע״ב), וכן: „שאלה בלוריאה הגיורית את רבן גמליאל, כתוב בתורתכם אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד, וכתיב ישא ה׳ פניו אליך? נטפל לה ר׳ יוסי הכהן אמר לה וכו׳ כאן בעבירות שבין אדם לחבירו כאן בעבירות שבין אדם למקום״ (שם י״ז ע״ב) כי עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר ועבירות שבין אדם לחבירו אין יוה״כ מכפר ואף יום המיתה אינו מכפר עד שיפייס וירצה את חבירו; וגם בהברית החדשה עצמה נמצא כענין זה: „ומה נאמר עתה הכי יש עולתה באלהים חלילה, כי אל משה אמר והנתי את אשר אחן ורחמתי את אשר ארחם וגו׳, ומפני זה אין הדבר ביד הרוצה וגו׳, כי אם ביד אלהי ההנינה, כי כן הכתוב אומר לפרעה בעבור זאת העמדתיך בעבור הראותך וגו׳, וזה יורה לנו כי את אשר ירצה יחננו ואת אשר ירצה יכביד את לבו וגו׳ (אגרת פאול אל הרומיים ט׳ 14-19).

ודברי פאול האלה יבואו ויכו על קדקדו של הבעל נ״ע, אשר בפרק הנ״ל יתרעם מאד על חכמי התלמוד שהאמינו במזל, כמו שמצינו: „האי מאן דביחד בשבא יהא גבר וכו׳, האי מאן דבחמה יהא גבר זיותן וכו׳, האי מאן דבצדק יהא גבר צדקן, האי מאן דבמאדים יהא גבר אשיד דמא״ וכו׳

(שבת קנ"ו) ; וא"כ, ישאל שם, איך יביאו את האדם למשפט אחרי כי אין לו שום בחירה, ואיך שנולד בטבעו מוכרח הוא להיות; ראה נא דברי פאול (אל הרומיים שם 19-20) „את אשר ירצה אלהים יחננו ואת אשר ירצה יכביד את לבו, וכי תאמר אלי הלא רצון אלהים אין להפריע ואם כן למה זה יפקוד אלהים עון? אבל מי אתה הוא בן אדם כי תריב ריב עם האלהים" וגו'.

וזולת זה, שכל המאמר הזה שיש מזל לישראל, והאדם תלוי במעשיו ובטבעו ביום לידתו (היינו שיש לו איזה נטיה לטבע תולדתו), נמצא כתוב אפינקסיה דרבי יהושע בן לוי, והוא רק דעת אחד או שנים ולא דעת כל בעלי התלמוד; כמו ר' יוחנן אומר שם אין מזל לישראל שנא' כה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו וגו'; ואף רב סבר אין מזל לישראל, שנא' ויוצא אותו החוצה וגו' אמר אברהם לפני הקב"ה נסתכלתי באצטגנינות שלי ואיני ראוי להוליד בן, אמר ליה צא מאצטגנינות שלך שאין מזל לישראל וכו' *) ומדשמואל נמי אין מזל לישראל וכו'; ומדרבי עקיבא נמי אין מזל לישראל וכו'; ומדרב נחמן בר יצחק נמי אין מזל לישראל, עיי"ש (שבת קנ"ו). ואם מצא הבע"ל נ"ע המזיף הזה יחיד מחז"ל שהאמין באסטרולוגיע כמו כמה חכמים מחכמי אומות העולם שהאמינו בה בימים הקדמונים, איך יוכל

*) וכן מצינו בחזקיהו, בשעה שאמר לו ישעיהו כי מת אתה ולא תחיה וגו', אמר ליה מאי כולא האי, א"ל משום דלא עסקת בפו"ר, א"ל משום דחזאי ברוח הקדש דנפקי מנאי בנין דלא מעלי, א"ל בהדי כבשא דרחמנא למה לך וכו' כך מקובלני מבית אבי אבא אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים, אמר רב נחמן אפילו בעל החלומות אומר לאדם מחר

להחליט ולאמר על כל חז״ל שהאמינו בזה, ויאבה להוכיח מזה שכחשו ח״ו בשכר ועונש? וזולת זה, מנין להבא בעלילות הזה, שאף האחד או השנים מחז״ל שהאמינו שיש מזל לישראל חפצו ח״ו לנגוע בהאמונה בשכר ועונש שהיא מהיסודות הראשים בהאמונה? שאם כן איך יבין את הכתובים „כי יצר לב האדם רע מנעוריו״ (בראשית ח׳), או „ועיר פרא אדם יולד״? (איוב י״א) הלא לפי זה איך יוכל האדם לשנות את טבע תולדתו הרע והבראי, ולקנות לו מדות טובות ולקיים מצות התורה? אבל באמת הלא הכל מודים בזה, שהבחירה נתנה ביד האדם כמו שנאמר: „ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע וגו׳ וגו׳ החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים״ (דברים ל׳), ואחרי כי ביד האדם הוא וביכולתו לבחר בחיים ולעשות הטוב ולהתגבר על יצרו הרע הקנוי לו מנעוריו ועל נטיותו הטבעית, ע״כ יקבל שכר על הטוב ועונש על הרע; ועתה הלא בטלה טענתו של הבעל נ״ע גם בזה.

פ. נפשי אותה לדעת אם אמת הוא כפי הבע״ל נ״ע בכמה מקומות בספרו וביחוד בפרק כ״ד, שחכמי התלמוד היו מאמינים בכל דבר תפל והבל במדה יתירה, כמו בלחשים וקמיעות, הלא בשקר ומרמה יסודן ואין בהן מועיל; ובתורת משה אין מזה אף שמץ דבר.

הוא מת אל ימנע עצמו מן הרחמים וכו׳ (ברכות פרק א׳); מזה נראה שאין מזלו של אדם יכול לגזור עליו מאומה והכל תלוי בבחירה ורצון ובבקשת רחמים, כמו שנא׳ כי ברוב חלומות והבלים וגו׳ את האלהים ירא, וכן גם נמצא מאמר אחר באברהם: „אמר לפניו רבש״ע הסתכלתי במזל שלי ואין לי בן אחר אלא ישמעאל, א״ל הקב״ה וכו׳ אין מזל לישראל״ (נדרים ל״א).

ראה נא פטרוס יקירי, עד כמה לא ישמיע הבעל נ״ע לאזניו מה שיוציא מפיו, ורק כמתנפל במרמה ועקבה יבוא לעור עיני הקורא בהנוגע להתלמוד, וכן דרכו בכל ספרו; האם בעלי התלמוד יצוו או ייעצו לשאת איזה קמיעא ולהשתמש בה? הלא מעולם לא אמרו להאמין בדברי הבל כזה, ואין המשנה מדברת שם אלא במה שמותר לצאת לרה״ר בשבת ובמה שאסור, ואמרה שאסור לצאת בקמיעא שאינה מן המומחה, ובעל הנ״ע בעצמו הלא הוא מביא את המשנה הזאת במס׳ שבת פרק ו׳ „ולא בקמיעא בזמן שאינה מן המומחה״, *) ובגמרא שם „אמר רב פפא פשיטא לי תלת קמיעא לתלת גברא תלתא זימני, אתמחי גברא ואתמחי קמיעא וכו׳, חד קמיעא לתלתא גברא, קמיעא אתמחי גברא לא אתמחי״, והלא מזה נראה שיש שיתמחי קמיעא היינו שבדוק ומנוסה שהיא מועלת, אשר על כן אז אין בזה הבל ומרמה; והוא אם ידע גם את הגמרא הזאת, מדוע לא הביא אותה, אם לא בערמה כדרכו תמיד.

כן בפרק כ״ז וכ״ט ראה הבעל נ״ע מציאה חדשה ונפל עליה, והוא: „אמר ר׳ חייא בר אבא א״ר יוחנן כל המשמר שבת כהלכתה אפילו עובד ע״ז כאנוש מוחלין לו״ (שבת קי״ח), ועל זה מוסיף משלו ואומר: „שאם כן הלא יכול היהודי להיות בטח כי בשמירת כל שבת ושבת ימחו כל שטרי

*) הקמיעות היו שונות, כתובות או מלאות עשבים שונים, וכמה מהמון העם האמינו שיש בכחן להועיל לאיזה מחלות, ולרוב יקרה שאם מאמין החולה באיזה דבר שיועיל למחלתו, אז יועיל לו באמת, כי התקוה להתרפא מזה תאמצהו ותכלכל מחלהו, ולהפך אם לא יתן החולה אמון בהרופא וברפואותיו אז לא רחוק הוא שאין לו כל תועלת בהרפואות, כידוע.

חובותיו לרעהו מימי החול, ובכל יום ראשון מימי המעשה יכול מחדש להתחייב במעשים אשר לא יעשו, בהיות לבו בטוח כי אם יחיה לשבת הבא אז יוכל לתקן כל המעות״; הלא ראה את התלמוד? ומדוע לא ראה את המאמרים הרבים בתלמוד שלא רק שמירת שבת אינה מכפרת על עבירות שבין אדם לחבירו, כי אם גם יוה״כ ויום המיתה אינם מכפרים אלא על עבירות שבין אדם למקום, ולא על על עבירות שבין אדם לחבירו, עד שירצה ויפייס את חבירו; ור׳ יוחנן בעל המאמר הזה לא אמר כל המשמר שבת וכו׳ מוחלין לו אף העבירות שבין אדם לחבירו, רק אפילו עובד ע״ז, היינו עבירה שבין אדם למקום; ור׳ יוחנן הזה הלא הוא אומר במס׳ שבת ק״ח: „בא וראה כמה גדול כח של חמס שהרי דור המבול עברו על הכל ולא נחתם עליהם גזר דינם עד שפשטו ידיהם בגזל, שנא׳ כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם עיי״ש כו׳; וכן „אמר ר׳ לוי קשה עונשין של מדות מעונשין של עריות וכו׳, ואמר ריש לקיש קשה גזל הדיוט מגזל גבוה״ (בבא בתרא ע״א) גם הלא ידוע הוא המאמר בתלמוד שהאומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה, והנהו כטובל ושרץ בידו; ואיך יסמוך היהודי שיחטא בכל ימי השבוע על יום השבת שיכפר עליו וגם אף על עבירות שבין אדם לחבירו? עתה הלא כל דברי הבליו בזה, יעלו בתהו ויאבדו.

ובפרק ל״א יתמרמר הבעל נ״ע על שמצא בהרמב״ם הלכות ת״ת לפסק הלכה, שחכם וזקן בחכמה וכן נשיא או אב בית דין שסרח אין מנדין אותו בפרהסיא לעולם וכו׳ אלא מלקין אותו בצנעה כו׳, ואומרים לו הכבד ושב בביתך, וכן כל ת״ח שנתחייב נידוי אסור לב״ד לקפוץ ולנדותו מהרה,

אשר לפי דבריו שהם דברי התלמוד, יש נשיאת פנים בהתלמוד, והרבנים יעשו דיניהם לטובת עצמם וכו׳ עיי״ש בהנ״ע.

פה הנהו מדבר כמתעתע ומביא משם ראיה לסתור דעת עצמו; איזה נשיאת פנים מצא בזה? הלא אמר שם מפורש שאין נושאין פנים לשום אדם, ואף זקן בחכמה ונשיא ואב״ד מנדין ומלקין אותו? וזה שאין מענישים אותם בפרהסיא הלא אינה אלא מפני חלול השם וכבוד הבריות, כמובן.

בפרק ל״ב הבל יפצה פיו הבעל נ״ע ע״ד מאמרי התלמוד בענין העשרת ימי תשובה: „כי ימי דין הם, ובהם יפקוד „אלהים כל יצוריו, ויחרץ משפט איש ואיש, ואז שוקלין „עונותיו של אדם עם זכיותיו מכל השנה כו׳ כו׳, חטא חטא אחד „הכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חוב, עשה מצוה אחת „הכריע וכו׳ לכף זכות, ומפני זה נהגו כל בית ישראל „להרבות בצדקה ובמעשים טובים באלה הימים וכו׳, (חטאה „גדולה מצא בישראל ההולכים בדרכי התלמוד בזה, הלא?) „הלא תואר זכות לא יוכל להיות בערוך את היצור נגד היוצר „וכו׳, ולכן הלא בכל אשר יעשה האדם טוב, לא ישיג את „הגבול שהציב לו הבורא, וזכות מה לו להאדם; לו היה „איזה בן אדם חפשי מלשלם לאלהים כל תגמולוהי עליו „וכו׳, אז היה לו זכות בעשותו הטוב וכו׳, אבל איזה זכות יש „לו להעבד ואיזה גמול יגמול לאדונו שהוא קנין כספו וכו׳, „וחדל לו הזכות לדרוש במשפט שכר פעולתו, הן כל טובו „וחסדו של אדם לא יספיקו לו לשלם את החובות הרבות „שחייב להבורא וכו׳, ומה בצע לו כי יתם דרכיו, גם המלאכים „לא זכו בעיניו ואף כי איש ממרה״, עכ״ל.

עתה ראה, איך לא ידע עול בשת, לבוא ברגליו המלוכלכות ברפש וקיא צואה אל מעין טהור, לרמוס ולעכור מים חיים המשיבים נפש עיפה, ואיך נועז לפעור פה נגד המאמרים היקרים האלה בהתלמוד, המעוררים את היהודי לתשובה ולמעשים טובים; ולמען שלא תהי מצוה אחת קלה בעיני היהודי, אמרו בהכמתם שכל יהודי יחזיק את עצמו לאיש בינוני שזכיותיו ועונותיו שוים, ואם הוסיף אף מצוה אחת אז הוא מכריע את עצמו וכל העולם לכף זכות וכן ח״ו להפך; ובזה הלא יתחזק היהודי ויתעורר להטיב דרכו, וימנעהו מלפול ח״ו ברשת היאוש הנורא ולרדת מטה מטה בעניני המדות שהם המצות והמעשים טובים, ולא יאמר הלא אבלתי שום וריחי נודף כבר, אחזור ואוכל שום, כי אחת היא לי, וכאשר אבדתי אבדתי; ולפי דברי הבעל נ״ע, אין להאדם כי אם להתיאש מכל וכל מלהטיב מעלליו ואחת היא לו, אחרי כי לעולם איננו יוצא ידי חובתו לפני הבורא, ואין לו להאדם שום תקוה לאיזה שכר בעמלו ולאחרית טובה, *) ואם גם על מאמרים יקרים ונעלים כאלה יש לו להבעל נ״ע טענות נגד התלמוד, הלא עומד הוא למטה מהבקרת ואין שוה בנזק העת לטפל בו, וביחוד בסוף הפרק הזה הנהו הולך ומוסיף הבל וסותר את עצמו, וזה לשונו שם: „השמעתם שמשה יאמר בפירוש שמי שישמע את כל התורה יבורך, ומי

---

*) והוא נגד דברי ישוע הנוצרי (מתי ו׳, 4-5) „השמרו לכם מעשות צדקה למראה עיני האדם פן שכר לא תשינו מאת אביכם בשמים וגו׳, אמנם אני אומר לכם הנה שכרם לפניהם וגו׳, בעשותך צדקה וגו׳, ואביך הרואה בסתר גמולך ישלם לך, וכי תבואו להתפלל וגו׳ ואביך וגו׳ גמולך ישלם לך וגו׳, וכן בתענית ולא תודע לאדם בתעניתך, ואביך בשמים גמולך ישלם לך״.

אשר לא ישמע אל כלה יקולל, כמו שאמר למען תירא את ה׳ אלהיך לשמור את כל חקותיו ומצותיו, ולא מצוה אחת תוכל להכריע את האדם וכל העולם לטוב, והתלמוד אומר שיש בכח מצוה אחת לעשות גדולות כאלה, ובזה הלא יתנגד התלמוד לתורת משה״.

עתה, נראה נא לפי דברי הנ״ע, שאומר בכל מקום בספרו, שתורת משה נעימה בימינה ולא תעמיס חומרות יתירות על האדם כהתלמוד; הלא להפך הוא שהתורה תצוה ותכריח דוקא לקיים כל מצותיה וחקיה, ואין בכח מצוה אחת להועיל כלום, והתלמוד יאמר שיש בכח מצוה אחת להכריע העולם כלו לכף זכות, *) ולא כדבריו המחליטים שאין בהתלמוד שום חמלה על בן אדם ומרבה חבילות חבילות חומרות שאי אפשר לקיימן, ומפיל בזה יאוש על היהודי; ובזה הנהו סותר את דבריו, ולא התלמוד יתנגד להתורה, כי

---

*) ער״ז מצינו במס׳ מכות כ״ד „עושה אלה לא ימוט לעולם, כשהיה רבן גמליאל מגיע למקרא הזה היה בוכה, אמר מאן דעביד לכולהו הוא דלא ימוט כו׳, אמרו ליה מי כתיב עושה כל אלה? עושה אלה כתיב אפילו בחדא מנייהו״; וכן כתב הסמ״ג: „ולא כתבו כל התרי״ג אלא ע״ד שאמרו חז״ל, זאת תורת העולה, כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה, כמו ונשלמה פרים שפתינו״. ובספרי אומר „וזכרתם ועשיתם כו׳ מכאן שהזכירה כמעשה״. ובמדרש שוח״ט ק״ג: „לזוכרי פקודיו, א״ר תנחומא משל לאלמנה אחת שהיה לה בן, כל זמן שלא נשא אשה היה נזקק לה, כיון שנשא אשה אמרה ליה אימיה ידענא אנא לית את מזדקק לי כמה דהוית, אלא הוי דכיר לי; כך כל השנים שהיו ישראל במדבר היה המן יורד להם והבאר עולה להם, לשומרי בריתי, שהיו זוקקים להם והיו יכולים להיות שומרין את התורה וינעים בה, אבל עכשיו שאדם מזדקק לפרנסתו, ולזוכרי פקודיו״, עכ״ל.

הבעל נ"ע המלא ערמימות ועקמימות בלבו לא ידע פשטי הכתובים, ויבין בהמלה כל חקותיו דוקא כלם; ואם כה? אשאלהו איך יבין את המקראות: „לא תעשה לך פסל וכל תמונה", היינו דוקא כל התמונות אסור לעשות, ותמונה אחת מותר לעשותה ולעבדה? או „כי תוליד בנים וגו' והשחתם ועשיתם פסל תמונת כל", יד העדים תהיה בו בראשונה ויד כל העם באחרונה", היינו דוקא כל העם מכל הארץ? „ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך", מחוייבים אנחנו לגמור קודם השבת בימי המעשה כל מלאכותינו, ולא להשאיר חלילה שום מלאכה לאחר השבת? „לא תעשה כל מלאכה", היינו דוקא שכל המלאכות כלם יחד אסור לעשות, אבל מלאכה אחת מותרת? „לא תאכלו כל נבילה", היינו דוקא כל הנבילות שבעולם כלן יחד אסור לאכול, אבל נבילה אחת מותרת באכילה? וכן הרבה כמהם; ומדוע שכח אם לא בערמה, את המקראות „ושמרת את חקיו ואת מצותיו", ולא נאמר כל? והרבה כמהם.

פ. הנה בתורת משה נמצא סבלנות בדת, כאשר דברנו למעלה, אמת הוא באין מערער בדבר; אולם בתורה שבעל פה ובתפלות ישראל נמצא ההפך מזה, אי סבלנות לעמים אחרים, ושנאה נוראה לבני דת אחרת מאין כמוה, והוא נגד התורה; כמו שמביא הבעל נ"ע בספרו פרק כ"ז את הפיוט שלכם לשבת חוה"מ של סכות: „נכנסין כל האומות לדין וכו', סדר מצותיך תן לנו ונקימה ונזכה עם אלו בנחמה וכו', עליון ישמיע להם, יש לי מצוה קטנה וסוכה שמה וכו', וחמה תקדח עליהם ולוהטו ובה יבעטו, קדוש ישפוך עליהם חמה, ויפילם לגיהנם בלי רחומה".

א. הפיוט הזה יסודתו באגדה במס׳ ע״ז ד״ב, וז״ל: אומרים האומות לפני הקב״ה תנה לנו (את התורה) מראש ונעשנה, אומר להם הקב״ה וכו׳, אלא אעפי״כ מצוה קלה יש לי וסוכה שמה לכו ועשו אותה וכו׳, מיד כל אחד ואחד עושה סוכתו בראש גגו והקב״ה מקדיר עליהם חמה כבתקופת תמוז, ומיד כל או״א מבעט בסוכתו ויוצא כו׳, והא אמרת אין הקב״ה בא עם בריותיו בטרוניא? משום דישראל נמי זימנין דמשכא להו תקופת תמוז עד חגא ומצטער, ואם כי מצטער פטור מן הסוכה, עכ״ז בעוטי מי מבעיטו, ע״ב לשון האגדה שם. ובעל נ״ע יקרא פיוטים כאלה, שנוסדו על איזה אגדות, תפלות ישראל ותורה שבע״פ ודת, ואומר: „עתה בינו נא, הדת היהדות תאמר כי רק חלק מבני איש יושעו, היינו היהודים לא בצדקתם אך בנשיאות פנים, יען כי בני ישראל המה, והעמים האחרים יהיו נרשעים לא על פשעם, אך יען כי לא מבני ישראל המה; והדת המשיחיית אינה כן״.

ואיך לא בוש הבעל נ״ע מלהודות שכל הפיוטים אינם תפלות ישראל, והחלק האגדה שבהתלמוד אינו נקרא תורה שבעל פה ולא דת ישראל, והלא תורה שבע״פ אינה נקראת רק המשנה והגמרא שהוא פירוש המשנה, ולא האגדה, (עיין במבוא הש״ס לרבינו שמואל הנגיד); ובהמאמר במס׳ ברכות ד״ה שכלן נתנו מסיני, המובא למעלה, ושהביא גם הבעל נ״ע בכמה מקומות בספרו, לא נמצא רק לוחות האבן אלו עשרת הדברות, והתורה זו מקרא, והמצוה זו משנה, אשר כתבתי אלו נביאים וכתובים, להורותם זו גמרא, מלמד שכלם נתנו מסיני, ואגדה לא נזכרה שם; ועל כן מצינו גם בהתלמוד שאין מקשין באגדה, ואין שואלין ואין משיבין באגדה, כי לא

הלכה ופסק דין היא. ונגד זה הלא טחו עיני הבעל נ״ע הזה מלראות בכמה מקומות בהברית החדשה, שהיא דת המשיחיית, ממש דברים באלה ועוד ביתר שאת ויתר עז, (ולדעת הנוצרים המאמינים, הלא כל דברי הבה״ח דברים כמשמען וכפשוטן הם) שמי שאינו מאמין בישוע הנוצרי ילך לאבדון עולם ואין לו שום תקנה, אף אם יהיה צדיק תמים בכל דרכיו, כי לא המעשה רק האמונה בישוע היא העיקר, כמו: „והיה כי יבוא „בן האדם וגו׳ וכל המלאכים עמו וגו׳ ונקבצו לפניו כל הגוים „והפריד ביניהם בין אחד לאחד וגו׳ והמלך יענה אותם לאמר „אמנם אני אומר לכם את אשר עשיתם לאחד מאחי הקטנים „האלה לנפשי עשיתם, אז יאמר גם לאשר משמאלו לכו „מעלי ארורים אל אש עולם וגו׳, והוא יענה אותם לאמר וגו׳, „וכן ילכו אלה (שאינם מאמינים לדראון עולם״ וגו׳ (מתי׳ כ״ה, 31-46) ; וכן הולך תמים הבעל נ״ע ופוסל אחרים במומו וסותר את דברי עצמו.

ובסוף הפרק הזה וכן בפרק מ״ב ומ״ג יאמר הבעל נ״ע: „אל נכון הוא, אם היה משה קם מן המתים ושם עיניו על התורה שבע״פ, לא היה עולה בלבו כי נולדה על ברכי תורתו שנתן לישראל ; והיא רק תורת הרבנים שהקימו להם העם הסרים מפקודת משה וההולכים בשרירות לבם, ולא על פי התורה, שהמורה מחויב להיות רק משבט לוי ולא משבט אחר״.

עתה נראה נא, א) מי לא היה יכול להכיר את הדת, משה או ישוע הנוצרי? נציר נא אם בא משה וראה עתה את היהודים, המקימים תורתו כמו: ישמרו המועדים ושבת מחללם, יענו נפשותם ביום הכפורים, לא יאכלו חמץ בפסח,

יושבים בסוכות שבעת ימים, לא יאכלו כל נבילה וטריפה וכל שרץ ושקץ וכל בהמה וחיה טמאה ועוף טמא, ימולו בניהם וכו' וכו'; ושאל אותם משה לאמר: ומי צוה עליכם להוסיף עוד חומרות יתירות כאלה? והם השיבו לו שעשו כל זה למען סיג וגדר ושמירה לשמירה להרחיק את העם מלעקור ח"ו עיקרי תורתך; הלא אז הודה להם משה ואמר יישר כחכם בני מחמדי; ואם בא ישוע הנוצרי וראה עתה את הנוצרים הלא לא הכיר אותם בשום אופן בעולם, ועמד וצוח עליהם ככרוכיא לאמר: למי אתם? ומי ילד לי את אלה? כי הוא בעצמו אמר מפורש: „עד אשר השמים והארץ יעברון לא תעבור אף יו"ד אחת מן התורה אף לא קוץ אחד עד כי כלם יקומו" (מתי' ה', 18), והנה הנוצרים סרו מכל התורה כלה ואין בהם שמץ דבר ממנה, ואין להם אף הזכות והרשות להתקרא בשם נוצרים. ב) הכזה יקרא הנ"ע שרירות הלב מה שהיהודים הקימו עליהם מורים לגזור עליהם גזירות בהדת ולהחמיר חומרות יתירות? הלא שרירות הלב יקרא הפורק ממנו עול התורה ועול הדת, ולא המתרחק ומתגדר אף במה שמותר לו, רק להרחקה דמילתא, שלא יהין העם לבוא ולעשות את האסור לו? ג) ועל כי לא עשו היהודים כתורה וכמצוה לבחור עליהם מורים רק משבט לוי ולא משבט אחר, על זה כבר השיב לו הריב"ל בספרו זרובבל; ואני אשאלהו, ומי התיר להם אז לבחור את ישוע למורה (כי יקראוהו מורה ואדון בהבה"ח) שלא היה משבט לוי? ואי משום שהוא היה המשיח ומשבטו של יהודה ולו יאה להיות מורה, והלא באמת לא היה גם משבט יהודה ולא מבית דוד אחרי כי אין לו יחוס אבות ונולד מרוח הקדש?

מעתה, הלא טענותיו באלה הפרקים יעלו בתהו, ומהבל המה גם יחד.

פ. בפרק מ״ד יתרעם הנ״ע מאד על הסנהדרין „שלא נבחרו מהעם, והם בעצמם לקחו להם השררה בלתי מגבלת, וכל מזימתם היתה להשתרר על אחיהם, ככל הרבנים, שבהם תתנכר יותר תאות הממשלה מקנאת הדת, ויפיצו הוצה ריח גאוה יותר חזק מריח ה׳.

א. הנה זולת מה שכבר השיב לו על זה הריב״ל בספרו הנ״ל בדברים צודקים ואמתים; הנני להראות לך מפורש, שגם בזה הוא מוציא דבה ושקר מליו, ופוסל הוא במומו; הלא מדת הענוה שהיתה למורשה ונחלה לחכמינו ולראשינו הראשונים ז״ע ידוע לכל, ואם אומר להביא ראיות על זה הלא תקצר לי היריעה הזאת מהכיל אף מאמר אחד אחוז ממאה מה שמספר עליהם ועל מדותיהם הנעלות ועל שפלות רוחם וענותנותם וצדקתם; *) ולעומת זה מצינו בהבה״ח

*) כמו, כל המתגאה אם חכם הוא חכמתו מסתלקת הימנו; כל המתגאה נופל בגיהנם; המתגאה דוחק רגלי השכינה; הגאוה מוציאה את האדם מן העולם; כל המשפיל עצמו הקב״ה מגביהו, וכל המגביה עצמו הקב״ה משפילו; א״ר יוחנן משום ר׳ שמעון בן יוחאי כל אדם שיש בו גסות הרוח כעובד ע״ז וכו׳, ור׳ יוחנן דידיה אמר כאלו כופר בעיקר, שנא׳ ורם לבבך ושכחת את ה׳ אלהיך; ר׳ חמא בר חנינא אמר כאלו בא על העריות כולם וכו׳; עולא אמר כאלו בנה במה וכו׳; אזהרה לגסי הרוח מנין אמר רבא אמר זעירא מהכא, שמעו והאזינו אל תגבהו; רב נחמן בר יצחק אמר מהכא, ורם לבבך ושכחת כו׳; דרש רב עוירא כו׳ כל אדם שיש בו גסות הרוח לסוף מתמעט כו׳; א״ר יוסף לעולם ילמד אדם מדעת קונו שהרי הקב״ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני, והניח כל אילנות טובות והשרה שכינתו בסנה; וא״ר אליעזר

בדברי פאול ראש השלוחים, שפיו היה הוטר גאוה מאין כמהו, ותמיד התפאר בעצמו כל כך עד שאין הנפש היפה סובלתן כמו: „ואני בחסד אל וגו׳ יסדתי את היסוד כאמן משכיל ואיש אחר בונה עליו״ (אל הקורנתיים א׳ ג׳, 10) מתפאר שהוא בנה כל יסוד הדת הוא ולא אחר; ועי״כ אומר: „אני דורש מכם ללכת בעקבותי״ (שם ד׳, 16) „ולבבי יחשוב כי גם בי רוח אלהים״ (שם ז׳, 40), „אל יחשבני איש לאויל וגו׳, ואתהלל מעט גם אני, את אשר אני דובר לא מפי האדון הוא כי אם דברי״ (שם ב׳ י״א, 16-17), „אמנם עלי להתהלל וגו׳ כי עליכם היה להללני, יען לא נופל אני מראשי השליחים״ (שם י״ב, 11), „היו נא כמני וגו׳ כי כמלאך אלהים ראיתם פני כראות פני ישוע המשיח״ (אל הגלטיים ד׳, 14) „ולהנתן לי למלל ביד רמה באשר נכון לי״ (אל האפסיים ו׳, 20). „ואתה הלכת בעקבותי, במעגלי תורתי בהליכות חיי, במגמת פני, באמונתי, באורך רוחי, באהבתי ובסבלות נפשי (אל טימותיוס ב׳ ג׳, 10), „מלחמת צדק נלחמתי ואת האמונה

כל אדם שיש בו גסות הרוח שכינה מיללת עליו כו׳; א״ר חסדא ואי תימא מר עוקבא כל שיש בו גסות הרוח אמר הקב״ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם וכו׳; א״ר אלכסנדרי כל שיש בו גסות הרוח אפילו רוח קימעא עוכרתו; א״ר אשי כל שיש בו גסות הרוח לסוף נפחת; א״ר יהושע בן לוי בא וראה כמה גדולים נמוכי הרוח לפני הקב״ה כו׳ שנא׳ זבחי אלהים רוח נשברה, ואין תפלתו נמאסת, שנא׳ לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה, (עיין כל זה במס׳ סוטה ד״ה).

ובשעה שנתן ר׳ גמליאל דעתו להושיב בראש את ר׳ יוחנן בן גודגדא ואת ר׳ אלעזר בן חסמא ולא רצו לקבל שררה עליהם, שלח להם כמדומין אתם ששררות אני נותן לכם. עבדות אני נותן לכם, כי הז״ל ברחו מן השררה ומאסו במדת ההתנאות עד הקצה האחרון.

נצרתי, ולמן היום הזה צפון לי כתר" וגו' (שם, 8, 7).

ועתה תן תודה בפרוס אחותי אם שמעת או קראת ומצאת בשום נביא או חכם מחכמי התלמוד גאוה מגונה והתפארות יתירה כזו; *) והבעל נ"ע יעיז עוד לאמר לנו טול קיסם מבין עיניך במקום שיש לאמר לו טול קורה מבין עינך.

בפרק מ"ז מ"ז ומ"ח, נהפך פתאם הבעל נ"ע הזה מאויב לאוהב ישראל ויחרד מאד לשלום בית היהודי ולשלום חיי משפחתו ואומר, שאכזריות היא מאין כמוה מבעלי התלמוד שאמרו כי מותר לאדם לגרש את אשתו כל זמן שירצה, ומותר לשא עוד נשים על נשיו; ולא כן דת המשיחיית שאסרה לגרש אשה; ומוסיף להתרעם ולהרעיש עולם על כי פסלו הרבנים את האשה לעדות והשוו אותה לקטנים, ושללו ממנה כל זכיות אדם; ופה יבוא לא כמבקר רק כמסית ומדיח פשוט, ופונה בדבריו לנשי ישראל בחניפה ואומר: „ועתה אנחנו שואלים את הנשים הנכבדות בישראל, היש את נפשן שתשוב התורה שבע"פ לאיתנה, או היבחרו יותר במעמדן אשר עתה, היינו שאין האיש רשאי לשא עוד אשה על אשתו האחת? וכל אשה הלא טוב לה שתבחר בדת המשיחיים ותודה שהיא טובה מן היהדות וכו', וא"כ למה תחזיק בדת

---

*) אברהם אמר ואנכי עפר ואפר; יעקב אמר קטנתי מכל החסדים; משה אמר מי אנכי כי אלך אל פרעה; ונחנו מה; ואהרן מה כי תלינו עליו; דוד אמר ואנכי תולעת ולא איש; ישעיהו אמר כי איש טמא שפתים אנכי; ירמיהו אמר לא ידעתי דבר כי נער אנכי; עמוס אמר לא נביא אנכי ולא בן נביא כי בוקר אני ובולס שקמים; שלמה אמר כי בער אנכי מאיש ולא בינת אדם לי; עתה ראה מה בין נביאי האמת וחוזי מחזה שדי להמתקראים נביאים בשקר.—

הזאת שתמנע טוב ממנה וכו׳, ולמה זה יבוזו ויתנגדו אל הדת אשר תעמוד לה למגן והיתה לה לברכה ? עכ״ל.

ואם כי באמת אין שוה להשיב לו על זה, כאשר אין שוה בנזק העת להשיב לכל המסיתים שמכרו נפשותיהם בעד בצע כסף והתנצרו למען עשות הון ולא יותר; עכ״ז למען לא יהיה חכם בעיניו הנני להשיבו ולהראותו כי לא ידע בין ימינו לשמאלו, ולא קרא ולא שנה מעולם, רק מטיח הוא דברים בטלים ולא ידע מה.

א) הלא אין לו להנ״ע הרשות להתרעם על עיקר הגירושין כי מפורש הוא בתורת משה: „כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה ושלחה מביתו״ (דברים כ״ד) וא״כ הלא הוא והבה״ח יתנגדו להתורה.

ב) כן ע״ד יותר מאשה אחת, מפורש הוא בתורת משה: „כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה וגו׳ (דברים כ״א).

ג) ע״ד ששללו חז״ל כל זכיות מהאשה, שקר גמור הוא כידוע לכל מעיין בהתלמוד ובש״ע אה״ע סי׳ קנ״ד, שהולך ומונה שם כמה וכמה דינים ותנאים, מה שהאשה יכולה לכוף את הבעל נגד רצונו, כן בדיני גירושין וכן בדיני אופני חייהם יחד, ובתלמוד נמצאים כמה וכמה מאמרים ע״ד חוב הבעל לאשתו כידוע לכל, וכן הביאם הריב״ל בס׳ זרובבל ואין מן הנחוץ לחזור ולהביאם פה; ונגד זה מצינו בהבה״ח שקמצה מאד בזכיות הנשים, הרבה יותר מבעלי התלמוד, כמו: „נשיכם תשתקנה בקהל כי להן הרשיון לדבר שם, כי אם להכנע וגו׳, ואם הפצן ללמוד דבר, תשאלנה את בעליהן

בבית, כי חרפה היא לאשה לדבר בקהל" (אל הקורנתיים א' י"ד, 34-35). „והנשים תכנענה מפני בעליהן כמו מפני האדון, כי הבעל הוא ראש האשה וגו', הנשים תכנענה מפני בעליהן בכל ארחותן" (אל האפסיים ה', 22). „האשה תלמד בהשקט, ונפשה בליל תכנע, ואין לה רשות להשתרר, כ"א החרש תחריש" (אל טומותיוס א' ב', 11-12).

ד) הנ"ע יקרא אכזריות נוראה מצד חז"ל שהתירו לגרש אשה כל זמן שירצה הבעל; ומדוע לא יחשוב הנ"ע לאכזריות נוראה במה שאוסרים הנוצרים להבעל לגרש את אשתו אף אם נמאסה בעיניו, או שיש לה מדות רעות יותר מדי, עד שאין הוא והיא יכולין לשבת יחדיו וחייו אינם חיים?

ה) ועוד שירא הבעל נ"ע ויחרד לחיי המשפחה של היהודים ולשלום ביתם, נוכל אנחנו מצדנו להשקיט את רוחו ולהראות לו ראיה מהנסיון היומי, כי מצד הדת לא יופרע שלום בית היהודי, ואדרבא היא מביאה לידי שלום, ושלוה והשקט במעונו, אין פרץ ואין צוחה באהלו, ומעולם לא ראינו עוד רצח והרג בין איש לאשתו בין היהודים כאשר רואים אנחנו יום יום בין העמים האחרים; ועוד חיי המשפחה של היהודי, כבר הוו כמה מגדולי חכמי הנוצרים את דעתם בספריהם, שהנוצרים צריכים לקחת לקח מהיהודים ולהתלמד מהם; כל זה הלא ידוע ומפורסם הוא לכל ואין צריך ראיה, שכל קטטות ומריבות שיש בין איש לאשתו ולפעמים לא רחוקות יבואו לידי הכאת אגרוף עד שפך דם, נפגוש יותר בין הנוצרים מבין היהודים.

ואל תתמה פטרוס יקירי, על כי יותר מכל המקומות הרחיב פה הבעל נ"ע את פיו כשאול, ועל לשונו אש צרבה

ושפתיו מלאו זעם וקצף, ומה לו אם פסלו חז״ל את הנשים, שדעתן קלות, לעדות? כי בזה, הנני מגלה אזניך בלחישה, נגעו ולחצו את הפצע הגדול שביסוד דת הנוצרית, והוא, כי הלא כל העדות, שישוע הנוצרי קם מן המתים ביום השלישי ויהי לפלא, נתקבלה מהנשים המשוגעות כמרים המגדלית ומרים אם יעקב ואם בני זבדי (מתי׳ כ״ז, 55-56. לוקס כ״ג, 10 ומרקוס ט״ז, 9), „והנשים אשר הלכו אחריו מן הגליל ראו את אלה וגו׳, שבו מן הקבר ותגדנה את כל הדברים האלה לאחד העשר וגו׳, מרים המגדלית ויוחנה ומרים אם יעקב ועוד נשים אחרות עמהן״, ובהב״הח בעצמו יסופר עליהן שהיו משוגעות; וע״כ מוכרחים הנוצרים לקבל עדות נשים: וד״ל.

בפרק מ״ט בא הנ״ע בטענה נגד דיני השחיטה וטריפות הריאה. הנה מנויה וגמורה היא מכל גדולי הרופאים, ששחיטת היהודים בסכין חד וחלק שאין בו פגימה דקה מן הדקה ממעטת צערה של הבהמה, כי צער בעלי חיים היא מן התורה והוא איסור חמור, ולא תרגיש הבהמה שום כאב זולת חמימות בצוארה, וזה שהבהמה מפרכסת עוד רגעים אחדים אחר השחיטה לא מחמת צער וכאב הוא, רק שכחותיה הפנימיים יפעלו עוד בקרבה בלא שום הרגש; ודיני הבדיקה הם להזהיר את בני ישראל מלאכול בשר חולה ומסוכנת, וידענו כמה מחכמי הרופאים מהנוצרים שיבחרו יותר לאכול בשר כשר, בידעם שהוא מבהמה בריאה, כי טריפה אינה חיה; ואומרים כי אין מן הפלא שהיהודים מתים פחות בערך אל הנוצרים אף בעת דבר ומגפה ר״ל, כאשר תעיד ע״ז גם הסטאטיסטיקע. כי שתי סבות בזה, האחת שהיהודים לא ישתו לשכרה, והשנית שלא יאכלו בשר תמותות ומסוכנות וחולות. רק בשר

עוף ובהמה בריאה.

פ. בפרק נ״ד יאמר: „יעמדו נא היהודים ויענו בנו, היראו בבתי תפלתינו איזה ציון עבודת אלילים המחיקק בקירות בתי תפארתינו וקדשינו או איזה דמות, ובספר בה״ח אשר אנחנו מחזיקים בה נמצאה הזהרה חזקה כנגד ע״ז כמו בתורת משה.״

א. וא״כ הלא השאלה יותר גדולה וחזקה היא עליכם. מי הרשה להם להאקאטאלין וביחוד לכל עמי הסלאווין לעשות תמונת ישוע הנוצרי ותמונת אמו, ואף גם בכל מושבותיהם, וכל ערב ובקר יכרעו ברך לפניהן ויתפללו להן, וכל מי שאין בביתו תמונות כאלה לא יחזיקוהו לנוצרי מאמין, וכל המרבה בהן הרי זה משובח, והם הלא שלשה פעמים יותר בעולם מכם הפראטעסטאנטים, והם מתהללים, שהם הנוצרים המאמינים האמיתים, ואתכם יחזיקו לכופרים ואפיקורסים ולא יאבו אף להתחתן בכם, האין זאת עבודת אלילים גמורה, גם לפי תורת משה שכתוב בה בהעשרת הדברים „לא תעשה לך פסל וכל תמונה״, וגם לפי דברי הבה״ח? מכל זה הלא ראיה מוכחת ומספקת לדברי הקודמים, שבשקר תקראו נוצרים, ואינכם נוצרים כלל.

בפרק נ״ה יאמר: ״הנה בדבר המצות אשר צוה ה׳ גם אנחנו מוכנים להודות כי אין לשנות ולהפר אותן כי אם על פי ה׳ עצמו״. ומדוע שנו הנצרים והפרו כל המצות הכתובות בתורה? אחרי כי אין רשות לשנותן כ״א עפ״י ד׳ עצמו?

פ. בפרק נ״ו יאמר הבעל נ״ע: „אם תהיה דת המביאה לידי טומאה את האדם, נדע כי לא מאת אלהים היא, ולא יצאה מקדוש ישראל כי קדוש הוא״.

א. בזה הפרק הנו מדבר כשכור וכמתעתע ממש, כי רצונו לאמר שהתורה המזהרת מאד להזהר מכל דבר טמא, היא מביאה לידי טומאה, הלא ההפך הוא, תורה כזאת מביאה לידי טהרה, ולא לידי טומאה, וכל מה שמחמיר התלמוד בעניני הטומאה הלא יותר קדוש הוא, גם לפי דבריו; ובאמת הלא תורת משה החמירה מאד בעניני הטומאה והזהירה עליה כמה פעמים, כמו אצל נבלה, בהמות וחיות טמאות, שקצים ורמשים, זב וזבה, נדה ויולדת, מראות נגעי אדם, ואוהלים ובגדים, אשת עמיתו ועבודת אלילים, בכלם כתבה התורה לשון טומאה והזהירה את היהודי מלטמא בכל אלה? לפי"ז הלא לא התורה שבכתב ולא התורה שבע"פ מביאין את האדם לידי טומאה. כי אדרבא תזהיר אותו מלטמא ומנגוע אף בכל דבר טמא, רק ישוע הנוצרי ושלוחיו, שאמרו שאין דבר טמא בעולם והכל טהור הוא, הם מביאים את האדם לידי טומאה, ולא מאת אלהים היא הדת החדשה ושקר בימינה? ועתה הנה האבן אשר גלל הנ"ע, אליו שבה.

בפרק נ"ז יאמר: "אנחנו מצדנו נכון לבנו, כי דת היהודית מזויפת ומתנגדת באר היטב לתורה אשר נתן ה' לישראל ביד משה".

הנה אם דת היהדות, כונתו על התושבע"פ", שלא "לבד איננה עוקרת ח"ו שום מצוה מן התורה, כ"א להפך היא עושה סיג וגדר ושמירה לשמירה למען לא יבאו העם אפילו בשוגג לעבור על אחת המצות הכתובות בתורה, אם אותה הרשה הבעל נ"ע לעצמו לקרוא דת מזויפת, אותה נפשי לדעת באיזה שם יקרא דת הנוצרית העוקרת כל המצות המפורשות בתורה? והלא בדבריו יכה את עצמו על הלחי

כי בכמה מקומות יאמר בספרו הנ"ל, שדת כזאת העוקרת עיקר מעיקרי התורה סימן הוא שאינה מן השמים ובשקר יסודה.

פ. בפרק נ"ח בדברו ע"ד מצות מילה העיר הבעל נ"ע היטב כי "במאמר הזה, (שנמצא שגדולה מצות מילה משאר מצות עשה, שיש בה צד כרת, ונכרתו עליה י"ג בריתות, ואברהם נקרא שלם על ידה, ומצלת מדין גיהנם, וכל המפיר כו' אין לו חלק לעוה"ב) אנו רואים שבת יהודה עוד גם עתה תתע בדרך זו וכו', כי תבחר בפעולה חיצונית יותר מקדושת הנפש וכו', היינו ערלת הלב ולא ערלת הבשר או במלות אחרות, כי היא המצוה הזאת יקרה מכל אשר אנחנו חייבים גם לאלהים, וגם לאנשים, כמו מצות ואהבת לרעך כמוך, או כבד את אביך ואת אמך:" עכ"ל.

א. גם פה הראה הבעל נ"ע לעיני כל, כמו בכל מקום, שהדיוט ובור גמור הוא, שלא קרא ולא שנה ולא שמש ת"ח לדעת נתיבות התלמוד ודרכו באגדה, כי הרק אך במצות מילה אמרו חז"ל כזאת, והלא גם בהרבה מצות אחרות אמרו כמו כן: כמו בתלמוד תורה אמרו ששקול הוא כנגד כל המצות שהתלמוד מביא לידי מעשה; כן במצות ציצית אמרו ששקולה היא כנגד כל מצות שבתורה; כן במצות שבת אמרו ששקולה כנגד כל המצות שבתורה; כל הכופר בעבודה זרה כאילו מודה בכל התורה כלה. והרבה כאלה מפוזרים באגדה שתקצר היריעה מהכילם פה, כי בכל מקום שהגיע לחז"ל לדבר

בה איזה מצוה ובשבח איזה מדה טובה, דברו בלשון הפלגה יתירה, למען יתעורר האדם לעשותן ולקיימן ביתר שאת ויתר עז, והביאו ראיות מן המקראות על פי דרכי המדות

הנדרשות, דרך קל וחומר, והיקש, ומה מצינו, וגזירה שוה ולפעמים גם דרך אסמכתא בעלמא; ולהפך בכל מקום שדברו בגנות מדות הרעות איימו והפחידו בהפלגה יתירה למען הוריד את האדם מלכת בדרך עקלקל, כמו שאמרו כל הכועס כאלו עובד ע״ז; וכופר בעיקר וכאלו בא על כל עריות שבתורה; ולשון הרע נחשב כאילו עבר על שלש עבירות היותר חמורות, היינו ע״ז ג״ע וש״ד; כל שאינו מלוה את חבירו כאלו שופך דמים; המלבין פני חבירו ברבים אין לו חלק לעוה״ב; המתכבד בקלון חבירו אין לו חלק לעוה״ב; והרבה כמוהם. (עיין הקדמת רבינו אברהם בן רבינו הרמב״ם ז״ל לאגדה, ובמבוא האגדה להגאון רצ״ח ז״ל) ואמר ר׳ יהושע בן לוי הדא אגדתא כו׳, והשומעה אין מקבל שכר (ירושלמי שבת פרק כל כתבי). ולפי דבריו של הנ״ע, שכל דברי האגדה הם פשוטים כמשמען ולפי הבנתו בדבריהם, שהעושה אחת מן המצות הנזכרות למעלה פטור הוא מכל שאר המצות (שלא אמרו זאת מעולם), א״כ למה צותה התורה כל התרי״ג מצות. הלא די היה לה לצות המצוה האחת, מילה, או ציצית, או שבת ולא יותר, וכל המקיימה הרי פטור הוא מכלן, וכאלו קיים את כלן? ואיה מצא המסית והמדיח הזה בכל התלמוד אף רמז מזה, שהמקיים מצות מילה פטור הוא מכל המצות, ואף מהמצות שבין אדם לחבירו ומכבוד אב ואם ?:

אבל אל יפלא זאת בעיניך אהובי פטרוס, כי כן הוא דרך כל הרמאים שאין כונתם לבקש האמת וכן הוא דרכו של הנוכל הזה, שכונתו היא רק להפש מומין בחז״ל. ומוצא

מאמר אגדיי ולא הלכה למעשה, מבעל מאמר אחד, ואוהו ממנו מלים אחדים ודברים מקוטעים, למען סמא עיני וקורא לתמו.

פ. אולם הלא תודה, אברהם אוהבי, כי בצדק העיר הבעל נ"ע בזה שמקשה על התלמוד, שאמרו שאברהם לא נקרא שלם עד שנימול. ובעבור המילה כרת אתו ברית: ובאמת הלא כרת ה' עם אברהם הברית לתת לו את הארץ קודם המילה?

א. צר לי, על כי לא ידע המערים הזה מהמאמר השני לו והוא; „ דבר אחר גדולה היא מילה שאלמלא היא לא ברא הק"בה את עולמו, שנאמר כה אמר ה' אם לא בריתי וגו' חקות שמים וארץ לא שמתי.„ (נדרים ל"א) ולו ידע גם מהמאמר הזה אז הלא חטפו בשתי ידיו והוסיף לשאול, הלא בשעה שברא הקב"ה את העולם לא היתה עוד מצות מילה ?; אולם התשובה על זה המאמר תספיק לו גם על שאלתו בהמאמר הקודם והיא: אחרי כי אין דבר נעלם ונסתר מעיני הבורא ויודע את העתידות, ברא את העולם בזכות מצות מילה העתידה להתקיים; כן כרת הברית עם אברהם אבינו לתת לו את הארץ ולבניו אחריו על שם העתיד; כי באמת הלא אף בנים לא היו לו עוד אז והוא אומר לו לך אתננה ולזרעך.

ולהכן בהפרק הזה מביא הבעל נ"ע עוד מאמר ע"ד הפלגה, שלפי דבריו, אף אם יהיה היהודי חוטא ופושע כל ימיו, רק אם יהיה נימול אז לא יראה השחת ולא ירד לגיהנם, כי אברהם יושב על פתחו של גיהנם ומציל את

הנימולים משם, וזה מביא שם בשם היו״ד שהוא ספר פסקי דינים של היהודים.

גם מקומו של המאמר הזה לא ידע וכותב רק על פי השמועה ולו ידע מקומו אז הלא היה עליו להביא כמו שהוא (אם לא בערמה הוא. כי הלא סוף המאמר סותר את דבריו המזויפים) הנה המאמר הזה הוא במד״ר פרשה וירא „א״ר לוי לעתיד לבוא אברהם יושב על פתח גיהנם ואינו מניח אדם מהול מישראל לירד לתוכה, ואותן שחטאו יותר מדי מהו עושה להם, מעביר את הערלה מעל גבי תינוקות שמתו עד שלא מלו ונותנה עליהם ומורידן לגיהנם. (והוא ע״ד מליצה כמובן; שאם חוטא גדול הוא לא תועיל לו המילה) ; ובזה הלא חצי הנ״ע ממנו והלאה.

פ. ומה תענה על שאלתו שם, והלא נח ג״כ נקרא תמים, והוא לא היה נימול ?

א. גם פה הראה הבעל נ״ע חרפתו, שלא קרא ולא שנה, כי לולא זאת הלא ידע, שאדם, ונח, ושם, (שהוא מלכי צדק, ונקרא בעבור המילה מלך שלם,) ויעקב, (שנקרא איש תם) ומשה, ודוד, (שנאמר בו מכתם ונקרא תם. כי מכתם לדוד היינו מכתו תם) כלם נולדו מהולים. (מסכת סוטה ד״י ע״ב) ואבות דר״נ פ״ב *)

פ. לדעתי, נכונה דעת הבעל נ״ע שאמר שנואלו היהודים לבכר את הפעולה החיצונית, שהיא ערלת הבשר, על פני הפעולה הפנימית, שהיא ערלת הלב ושהרת הנפש שהוא

*) ופליאה היא על החכם הריב״ל ז״ל שנעלמו ממנו הגמ׳ סוטה ד״י והאבות דרבי נתן הזה ולולא זאת הלא השיב בם לחבעל נ״ע על דבריו ועל חלומותיו שם.

העיקר; והלא ירמיהו הנביא העיר על זה ואמר (ירמיהו ט) "הנה ימים באים נאם ה׳ ופקדתי על כל מול בערלה, על מצרים ועל יהודה וגו׳, כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב." מזה נראה כי השוה הנביא ערלת הלב לערלת הבשר; אשר על כן טוב וישר הוא שהחליפו הנוצרים מצות מילה בטבילה לשם האמונה, המביאה את האדם לידי טהרת המחשבה, שהיא מילת ערלת הלב, ולא דוקא ערלת הבשר שהיא במדרגה שפלה מהראשונה.

הנה על דבר הפרת מצית מילה לא נמצא בכל דברי ישוע הנוצרי ולא בדברי השלוחים, רק פאול השליח הוא היה האחד בזה כמו: "כי לא זה הוא יהודי אשר לעינים, ולא זאת היא המילה אשר למראה הבשר, אך זה יהודי אשר בתוך לבו הוא יהודי, והמילה מילת הלבב היא לפי רוח הדבר ולא לפי אות הכתב וגו׳, (אל הרומיים ב׳ 28.29.) "ואם ערל הוא אל ימול, המילה כאין והערלה כאין." (אל הקורנתיים א׳ ז׳ 18,19.) "וגם טיטוס אשר עמדי כי יוני הוא לא נטל עליו להמול." (אל הגלטיים ב׳ 3.) " אם תמולו המשיח לא להועיל לכם" (שם ה׳ 2.) „השמרו מפני קצוצי ערלה כי אנחנו בני ברית המילות אנחנו וגו׳ ולא נשים בבשר מבטחנו." (אל הפיליפיים ג׳ 3, 2.) ולפי דברי פאול שם, חפץ להקל על המתנצרים החדשים, ובין כה עקר מצוה מפרשת בתורת משה, ובטל דברי ישוע הנוצרי, שאמר שאפילו יוד אחת מן תורת משה לא תבטל לעולם; אבל על דבר פאול עוד נדבר איה״ש ונראה כי הוא בא בכמה מקומות כגנב במחתרת לקרקר גם כל יסוד דת הנוצרית, כמובן לכל מעמיק והודר בדבריו; באשר גם פטרום השליח הרגיש

בזה ואמרו: כאשר כתב אליכם גם פולוס וגו׳, ובהן יש דברים קשים מהבין. (פטרוס ב׳ ג׳ ,15.16).

ועתה, נלכה נא הלאה ונראה, שהיהודים קודם שהביאו להם הנוצרים המלה טהרת המחשבה, כבר נצטוו עליה בתורה כמו שנצטוו על המעשה; הרי מצינו באברהם אבינו בשעה שהלך לשחוט את בנו יחידו ולהעלותו לעולה לידי על גבי המזבח, קרא אליו מלאך ה׳ מן השמים ויאמר „בי נשבעתי נאם ה׳ כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך, כי ברך אברכך וגו׳, עקב אשר שמעת בקולי. והלא לא עשה עוד מאומה לבנו? רק המחשבה הפנימית וכונת הלב הרי היא כמעשה; וכן „ומלתם את ערלת לבבכם“. היינו טהרת המחשבה; „ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם.“ „ואהבת את ה׳ אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך.“ היינו טהרת המחשבה. „ועתה ישראל מה ה׳ אלהיך שאל מעמך כי אם ליראה וגו׳, ולאהבה אותו וגו׳, בכל לבבך ובכל נפשך.“ היינו טהרת המחשבה; „לא תשנא את אחיך בלבבך,„ כן בכל הדברים המסורים אל הלב ואין אדם יודע מה שבלבו של חבירו כתיב ויראת מאלהיך; מכל המובא בזה, הלא נראה כי התורה צותה על המעשה עם טהרת המחשבה, וכן היהודים עושים תמיד, וגם חז״ל הזהירו מאד כמה פעמים על זה בהתלמוד ואמרו: רחמנא לבא בעי; לפי כונת הלב הן הן הדברים; טוב מעט בכונה מהרבה שלא בכונה; הקב״ה מצרף מחשבה טובה למעשה; ועוד הרבה הרבה כמוהם; אבל מעולם לא נמצא בהתלמוד שמחשבה לבד בלא מעשה עמה דיה; ואשר על כן, בכדי שלא יטעו לאמר כי המחשבה לבדה בלא מעשה

וזה כמו שאתה מודה בזה, נתנה התורה על שתיהן, כל אחת לבדה בענין מצות מילה, ערלת הבשר וערלת הלב כמו: „ונמלתם את בשר ערלתכם וגו', והיתה בריתי בבשרכם לברית עולם; וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה וגו', וימל את בשר ערלתם, בהמולו בשר ערלתו (בראשית י"ז); ובערלת הלב נמצא בתורה שתי פעמים: ומלתם את ערלת לבבכם (דברים י'), ומל ה' אלהיך את לבבך וגו', ומה כתוב אחריו ואתה תשוב ועשית את כל מצותי אשר אנכי מצוך וגו', (שם ל'); והוא שאמר ירמיהו הנביא: "כי כל הגוים ערלים (כתוב) היינו ערלים מכל וכל, גם בערלת הבשר גם בערלת הלב, וכמו שאומר שעל דבר הגוים אינני מדבר, אבל בית ישראל, שאינם ערלים בערלת הבשר, מוטל עליהם שלא יהיו גם ערלי לב ואז יהיו שלמים בתכלית השלמות.

פ. אבל הלא פאול ראש השליחים ראוי הוא לסמוך עליו והוא פטר אותנו ממצות מילה; ולפי הדרך מחויבים עוד גם אנחנו להמול.

א. הלא פאול אמר שאין נחוץ להכביד על המתנצרים מן הגוים במצות מילה. אבל אלה שממשפחת יהודה יצאו והיוצאים מחלצי אברהם מחויבים במילה כמו שאמר; וגם טיטוס וגו' לא נטל עליו להמול, כי יוני הוא (אל הגלטיים ב' 3). ע"כ מדוע לא ימולו כל האנגלים, האומרים שהם מיוצאי חלצי עשרת השבטים, והם הלא מחויבים במילה אף לדברי פאול? ועל דבר שבת אין להמתקראים נוצרים כל הצטדקות שבעולם להפר אותה, כי בכל דברי ישוע הנוצרי אין שום שמץ דבר עליה, כי השבת היא זכר למעשה בראשית היינו

שבשביתתנו בשבת מראים אנחנו שנאמין בחדוש העולם ובקדמות אלהים, כי בששת ימים עשה ה׳ את השמים ואת הארץ ואת כל אשר בם וביום השביעי שבת. ובזה הלא גם הנוצרים מאמינים באין שום ערעיר בעולם *)

---

*) לא תהדר פני גדול, אמרה התורה. וע״כ הנני להעיר כי הריב״ל ז״ל בספרו זרובבל במאמר הכולל, טעה במה״כ במה שאמר שם; „מלבד שבת שלא ניתן להנוצרים, כי הוא מן הסוג השני, כי כל חלק המצות מן הסוג השני שהוא כולל מצות הזכרון שבתורה הכוללת זכר ליציאת מצרים לא העמים מחוקקם על הגוים, (לא נמצא בדברי ישוע בכל בה״ח) כי לא היו אבותיהם משועבדים לפרעה במצרים רק עם ישראל, ואם לא היו גם בני ישראל במצרים אז לא היה נותן ה׳ לישראל המצות מסוג הזה.„

ובאמת מצות שבת אינה ממצות הזכרון ליציאת מצרים ככל יתר המועדים, רק היא זכר למעשה בראשית כמש״נ ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת וגו׳, וכן (שמות ל״א) ושמרו בני ישראל את השבת וגו׳, ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם כי ששת ימים עשה ה׳ את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש. ומה שנא׳ בפרשה ואתחנן בעשרת הדברים אצל שבת וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים וגו׳, ע״כ צוך וגו׳, לעשות את יום השבת. הוא נתינת טעם על הכתוב הקודם לזה; למען ינוח עבדך ואמתך כמוך. וזכרת כי גם אתה עבד היית במצרים כמו בפ׳ ראה בחג השבועות נאמר „ושמחת לפני ה׳ אלהיך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך וגו׳, וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים וגו׳, ובנוסח הקידוש לשבת כתבו ג״כ ושבת קדשו באהבה וברצון הנחילנו זכרון למעשה בראשית, כי הוא יום תחילה למקראי קדש זכר ליציאת מצרים. השלשה מלים האחרנים קאי על מקראי קדש הם המועדים שהם זכר ליציאת מצרים ולא השבת שהיא רק זכר למעשה בראשית, עיין בהא״ע פרשה ואתחנן. ואף לפי דברי מפרשים אחרים כמו הרמב״ן ז״ל הלא היא זכר ליציאת מצרים ולמעשה בראשית. ולא ליציאת מצרים לבד.

פ. והלא ישוע המשיח, „הלך בשדה קמה ביום השבת וירעבו תלמידיו ויקטפו מלילות ויאכלו, ויאמרו הפרושים הנה תלמידיך עושים את אשר לא יעשה בשבת, ויאמר אליהם וגו', מה עשה דוד כאשר רעב וגו', בא אל בית אלהים ויאכל את לחם הפנים הוא ואנשיו וגו', כי בן האדם אדון השבת היא. (מתי' י"ב 1, 8.) וכן וישאלוהו לאמר האם כתורה לרפא בשבת, ויאמר אליהם מי איש מכם אשר לו כבשה והיא כי תפול אל הבור בשבת לא יחזיק בה ויעלנה, ומה יקר ערך אדם מן הכבש על כן כתורה הוא וגו'" (שם 9, 63.)

א. משם אין ראיה, כי לא הרשה לתלמידיו לקטף מלילות בשבת, רק מפני רעב וכפן, ואשר ע"כ הביא להם ראיה מדוד שאכל את לחם הפנים שלא כתורה, כי פקוח נפש הוא; וכן רפא חולה בשבת, אולי הוא גם כן מפני פקיח נפש, שהוא דוחה שבת אף לפי דת היהודית; *) ומעולם לא אמר ישוע הנוצרי, שמותר לחלל שבת או לדחותו על יום אחר; ולהפך מצינו בדבריו; „אז אלה אשר ביהודה ינוסו אל ההרים וגו', אך אוי להרות ולמיניקות בימים ההמה, ואתם התפללו לבלתי תהיה מנוסתכם בחרף ולא

*) וממש כעין זה מצינו גם בתלמוד: „נענה ר' אלעזר ואמר ומה מילה שהוא אחד מרמ"ח איבריו שבאדם דוחה את השבת. קל וחומר לכל גופו שדוחה את השבת (יומא דפ"ה

„ר' יונתן בן יוסף אומר "ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם (שמות ל"א) מסורה היא בידכם ולא אתם מסורים בידה. (שם)

ר' שמעון בן מנסיא אומר ושמרו ב"י את השבת, אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה. (שם.)

בשבת" (מתי' כ"ד .21 .15) וכן: „והשבת קרב ובא וגו', ואחרי כן שבו והכינו בשמים וגם משיחים ובשבת שבתו, כמצוה. (לוקים כ"ג .59 .54) גם אחרי מות ישוע הנוצרי יותר מארבע מאות שנים, שמרו הנוצרים את יום השבת עד שבא אחד מראשי כהני הנוצרים ויקח לו הרשות והחפש לדחות את יום השבת הקדש ליום המחרת, נגד תורת משה ונגד דעת ישוע הנוצרי: *) וביותר הלא יחרה מאוד עד מות לכל איש אשר ישרה נפשו בו, אם יהודי ואם נוצרי, על הצער הגדול הזה שנראה פה בארצות הברית באמעריקא הצפונית, אשר ישבות מתאמרים השקר, כי הדרור החפש והסבלנות בדת קנה פה מכל ענפי חיי המדינה יותר מבשארי ארצות; הלא שקר גמור הוא; כי המעט להם להנוצרים כי יחללו את השבת בעצמם לא לפי התורה שהורה עליה ישוע הנוצרי, עוד יתרה יעשו ולא יתנו אף את היהודי לשמור את השבת כמצוה ומרדיפהו בארץ רשע מענש בכסף ובמאסר, לשמור את

---

*) התורה צותה עלינו לאמר. לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחיך וגו', וכן תעשה לכל אבדת אחיך וגו', לא תוכל להתעלם אשר על כן מחויבים אנחנו היהודים להשיב האבדה לבעלים אף טרם שידרושו עליה, ואחרי כי ידענו אל נכון שכונתם של הנוצרים התמימים בעבודת ה' רצויה אבל תועים הם מן הדרך מוטל עלינו החוב הקדוש לפקוח עיניהם ולהראותם הדרך הישרה המובלה למחוז החפץ, ואז את נפשותינו הצלנו אם ישמעו ואם יחדלו, וביחוד בענין דחית יום השבת ליום האחד בשבוע, שרק בעברת זדון לב אחד הכומרים שנו כלם. ואין להנוצרים שום הצטדקות בעולם על זה לא לפי תורת משה ולא לפי דעת ישוע הנוצרי ועתידים הם לתן את הדין על זה.

את יום האחד בשבוע ולשבות בו אשר על כן הלא מובטח הוא נגד דתו ונגד רצונו לחלל את השבת, היום הקדוש להם זה הרבה יותר משלשת אלפים שנה אחרי כי לשבות שני ימים בשבוע ולהפריע עסקי מלאכתו, במעט הלא אי אפשר הוא ושאלת חייו וחיי בני ביתו נוגעת בזה, וזעקת חמס היא עד לשמים תגיע: המה יקרא הדור יחפש הדת הלא אינקוויזיציא שפאנית היא רק בתמונה אחרת, לצרות הדת, הקאנסטיטוציאן רעליגיאזאן בכלל, הלא גם בארץ רוסיא ארץ המאפליה לא נשמע כזאת, כי שם יתנו להיהודי לשמור את השבת כהלכתו, ולא יפריעוהו מעבודתו ביום האחד בשבוע; וגם נמצא שם המון רב נוצרים מלתה, השומרים את השבת, (ונקראו שבתנים) ובימים הראשונים סבלו יסורים קשים על זה מצד הממשלה כמו שסבלו היהודים בארץ ההיא, אבל אח"כ נלאה גם הממשלה ועזבתם לנפשם שם;

מעתה, אם ראשי הנוצרים להיות עתידים לתן את הדין לפני כסא המשפט הנורא על זה, מחויבים הם לעשות אסיפות גדולות בכל עיר ועיר ובכל מקומות מושבותיהם להחזיר את יום השבת הקדוש הזה למקומו הראשון, הלא היום האחד בשבוע שאין לו כל יסוד בקדושה, לא לפי התורה ולא לפי דברי ישוע הנוצרי; ולכל הפחות שלא לדחוק את היהודים, העם הנצח הזה לשמור את יום האחד בשבוע ולהפריעם מלשבות בשבתם; והפרת השבת לבד די להראות לכל באי עולם, שאין רשות לאותם המתקראים נוצרים, אף להקרא בשם הזה.

וכן גם בעיני המשכילים האמיתים בדתו ישוע ועבודת

לא נדע מאין לקחו להם המתקראים נוצרים היתר לכל זה.

הלא ישוע הנוצרי אמר מפרש „אשר יבאו אל תוך הפה לא יטמאו את האדם" (מתי' מ"ו .10,21) האם אין עינים לכם לראות מפורש כל הענין שם? אז באו לפני ישוע פרושים וסופרים מירושלים לאמר, מדוע יעזבו תלמידיך את קבלת הזקנים כי לא רחצו את ידיהם לאכילת לחם וגו', ויקרא אל העם ויאמר אליהם שמעו והשכילו, אשר יבוא אל תוך הפה לא יטמא את האדם, אפס אשר יצא מתוך הפה הוא יטמא את האדם, ויען פעטרוס ויאמר אליו, באר לנו את המשל הזה וגו', ויאמר וגו', כי כל אשר יבוא אל תוך הפה ירד אל הכרס ומשם יצאו הפרשדונה אך היוצא מתוך הפה יבוא מתוך הלב וגו', כי מתוך הלב יצאו יצרי מחשבות רעות רצח נאף וזנה עדות שקר וגו', אלה הם אשר יטמאו את האדם, אך אכול בידים אשר לא רחצו לא יטמאו את האדם. (מתי' ט"ו .1 20) והלא לא נזכר שם מאומה ע"ד מאכלות אסורות או ע"ד דם שמותרים הם באכילה, רק שמותר לאכל בלא נטילת ידים? אבל באמת כמו בהפרת מצות מילה ובהפרת מצות שמירת השבת אין ישוע הנוצרי אשם בדבר רק פאול השליח הוא התיר כל אלה מדעתו כן במאכלות האסורות מן התורה לא נאשים את ישוע, רק את השליח פאול שבא לבטל תורת משה וגם דברי ישוע הנוצרי; ולא נוצרים, כי אם פאולים תקראו מהיום הזה והלאה.

ואתה פטרוס אהובי, השבע לי בשם האמת אשר אהבת, אם ראית נוצרי אמת בימיך? תן לי נוצרי, הראני נא אותו

ואברך עליו במועל כפים ברכת שהחיינו כעל פרי חדשה כי באמת אין נוצרים כלל בעולם. אחרי הדברים והאמת האלה לו בקשו המתקראים נוצרים את האמת, או אז כבר הודו במו פיהם, כי כמו שאנחנו היהודים מתפלאים בינינו ואומרים שאיננו יודעים מה הם הנוצרים ולמי הם כן הנוצרים בעצמם לא ידעו ולא יבינו ובחשיכה ילכון לדאבון נפש כל אוהב דת אמת. *)

ובפרק הששים והוא האחרון בהספר נתיבות עולם, בו הוסיף שקרים וכזבים ככל אות נפשו הנשחתה על דת היהודית בכלל ועל התלמוד בפרט כל כך, עד שאין נפש היפה סובלתו ואין שוה לנו להשיבו, ובפרט כי בפרק הזה שב על קיאו וחזר את כל דבריו שדבר בפרקיו הראשונים, שכבר נתבטלו גם על ידי הריב״ל וגם על ידי בעזר ה' יתברך.

---

*) באמת פלא הוא כי בכל ענפי המדעים הולך האדם ועולה מעלה מעלה בצעדי און, ובהנוגע להאמונה והדת לא די לו לעמוד על מצב אחד כי גם ילך אחורנית וירד מטה מטה; וביחוד נראה כזאת למורת רוחנו בין הנוצרים, כי אלה שחיו כאלף וחמש מאות שנה לפנינו עמדו במדרגה יותר גבוה טהנוצרים שבימינו: עיין בס' צמח דוד דפוס אופיבאך ת״ש ד״כ וז״ל: „ובשנת של״ח לנוצרים נעשה יום ועד בירושלים ובו קיימו וקבלו עליהם הנוצרים דת אריאנוה, שאין לישוע הנוצרי שום שיתוף לאלהות ואדנות רק שהיה נביא, (?) ולאחר ש״ש שנים נעשה יום ועד גדול בעיר הגדולה אנטיוכיא וגם שם הסכימו לזה, וסתרו הסכמת הש״ח הנמונים שנתאספו בעיר ניציא וגו׳, בשנת פ״ח לאלף החמישי ששם קבלו לחוג יום הראשון לימי השבוע במקום יום השבת„. -

השקפה ע״ד ברית החדשה.

א. פטרוס אהובי טרם אפרד ממך, עוד דבר לי אליך; כי בכל אשר דברתי עמדך עד כה לא הראיתיך רק שהבעל נתיבות עולם בא בטרוניא וברשע כסל וזיוף נמאס לחרף ולגדף מערכות אלהים חיים, והחצים וכל אבני הבליסטראות שירה על דת היהודית וביחוד על התלמוד, לא לבד שהחטיא את המטרה, כי גם אליו שבו, כאשר שמעת וראית במה שיש בו די ממני עד כה: ועתה הנה עלי לשלם את נדרי והבטחתי שהבטחתיך לחות לך דעת היהודים והשקפתם על הברית החדשה בכלל; ואו אז תדע ולא תתפלא עוד על כי היהודים האוהבים תמיד לחדור ולהעמיק בעיון ולהבין היטב את אשר לפניהם וביחוד בעניני הדת לא ישימו לב לכל דברי שלוחי ישוע הנוצרי; כי אם תתפלא יותר על המתקראים נוצרים שלא בצדק, על כי לא ישימו לב לעיין ולהעמיק בדברי הב״ח היטב, כי אז הלא ראו והשתוממו על הסתירות הרבות אשר נמצאו בו גם בדברי ישוע גם בדברי השלוחים ממקום למקום ומזה לזה, ויען זאת יש מקום להטיל ספק גדול בכל דבריהם אם יש בהם ממש ושמץ אמת.

וטרם כל אגיד לך יקירי שלא יבא בלבך החשד עלי שרצוני שתעזוב את דתך ולקבל עליך דת היהודים: ידעתי

אל נכון שאתה תשאר נוצרי כמקודם וככל אבותיך, כאשר אנכי לא אעזב את אלהי אבותי ואת תורתו כל ימי חיי; (*
אבל למצער הנני לפקות את עיניך ועיני שאר הנוצרים הישרים, שיהדלו מלהקים מסיתים ומדיחים שכורים בכסף מלא לפתות את היהודים לעזב את דתם האמיתית, (**
כי כל כלי יוצר עליהם מהמסיתים לא יוצלחו וללא תועלת היא; ולהפך הוא שכל מה שיוסיף המסית הבל בדבריו הוא יותר מעורר שחוק והתנגדות מצד היהודים, ואם ראית לפעמים ולעתים רחוקות שהמיר יהודי אחד את דתו בעזרת איזה מסית ומדיח, אל תאמר בלבבך כי המסית

---

*) עכ"ז הויכוח בדת דבר טוב הוא לעצמו; וו"ל ההכם המליץ ספאסאוויץ בספרו הנקוב בישם „במשך הרבה שנים„ האמונה נזונת ומתפרנסת ע"י ויכוחים וטו"מ שמתוכחים אדותה, וע"י השאלות והדרישות ששואגים ודורשים בה, ולולא החקירות שחוקרים ודורשים דרשני דור דור ברבים ושמתוכחים כל בעלי הדתות בדתיהם, לא היתה לשום דת רוח חיים ותקומה וכל הספרים המחוברים בביאורי עניני הדת פרי המהקר והבקרת הם (מובא בהסניגור) אשר ע"כ הויכוח בדת כשהוא לעצמו ענין נכבד מאד הוא.

**) לפי דעתי לא למותר יהיה לעורר לבבות אנשי החברה, שנוסדה להשגיח שלא לצער בעלי חיים, ומרחמים על סוס וחמור על כלב וחתול, ומבני אדם יעלימו עיניהם: מדוע לא ישימו לב אל צערם ועינוי נפשם של המסיתים שממעי יהודה יצאו והתנצרו למראה עין רק למען בצע כסף ולא יותר, היש צער בע"ח גדול מזה שיעמוד אדם תמיד להטיף דרשות של דופי ברבים שהן נגד דעת עצמו מן הקצה אל הקצה? אנכי יודע כמה מסיתים כאלה פא"פ שהודו לי על האמת בלחישה, כי רק בעד הפרנסה התמכרו. ובנפשם יביאו לחמם.

נצח אותו בטענות צודקות, לא כי, רק המכית הבטיחהו לעשותו לאיש מצליח ולהעשירו ולא יותר ובין כה וכה ירויח המסית שכר טוב בעמלו הוא ולא אחר. ובעת שיתן או יבטיח לתן להמומר הנדח כחמשים כסף אז יוריד אל כיסו אלף כסף בחשבונות שונות וערמימות מאוצר המיסיאן; ואם תדקדק היטב לא תמצא אף יהודי אחד שהמיר דתו בדת הנוצרית בלא פניה לטובתו וכאשר תבטל הפניה ילך לו וישוב להדת היהודית כבראשונה.

א. טרם כל, הנה עליך לדעת, כי איזה דעה קדומה שנשתרשה בלב האדם מילדותו ובה גודל ונתחנך, יש בכחה לעור אף עיני פקחים ולהפוך חשך לאור ורע לטוב אף בדבר הנראה לעין והמוחש בחוש: ואם תאבה לשפוט על דבר שיש לך בו דעה קדומה לא תוציא משפט צדק לעולם, עד כי תהיה לאיש אחר ובריאה חדשה או יהיה לאל ידך להוציא משפט אמת; ועתה בהענין אשר לפנינו אם נאבה שלא יצא המשפט מעוקל, עלינו לשכוח כשעה את הדת שנולדנו בה ונתגדלנו על ברכיה, או במלות אחרות, נשער נא בנפשותינו כי אנחנו שנינו אין לנו כל נטיה פנימית לאחת משתי הדתות האלה; ואם כה נעשה יש תקוה להוציא לאור האמת משפטנו.

וזאת שנית הנה השופט על דבר שלא ראה בעיניו, ומוכרח הנהו לקבל עדי ראיה, עליו ראשונה לדעת כי העדים אנשי אמנה הם, ושתהיה עדותן מכוונת, ואם ימצא שהעדים יכחישו זה את זה אף במקצת, או אין עדותן מתקיימת, כי מעדות מוכחשת אין לוקחין ראיה.

פ. ואיזה ראיה תוכלו אתם היהודים להביא על תורת משה

שהיא מן השמים? הלא לא ראיתם בעיניכם, ולא תדעו מזה רק מהמסופר לכם ותאמינו, אשר על כן יכולים גם אנחנו להאמין במה שמסופר ע״ד ישוע הנוצרי,

א. הנה על המעמד הגדול והנורא של הר סיני לא היה מעולם שום מערער או מטיל ספק, כי היה בפרסום רב מאין כמהו, וכל העם ראו את הקולות ואת הלפידים וינועו ויחרדו וגם ההר חרד מאד, וכל העם שש מאות אלף איש ראו בעיניהם כי מן השמים דבר ה׳ עמהם פנים בפנים מתוך האש, והאבות הרואים כל זה בעיניהם הורישו זאת לבניהם ובניהם לבניהם דור אחר דור. ואין אב מוריש שקר לבנו; ובתורה עצמה לא נמצא שום הכחשת דברים או איזה סתירה ממקום למקום ח״ו, גם לא נמצא בכל דברי הנביאים שום סתירה ח״ו לדברי התורה, או הכחשת דברים מנביא לנביא, וכלם פה אחד לא חדלו מהחזיק תורת משה תמיד בדבריהם הנאמנים והנעימים; ולא כן הסיפורים בברית החדשה, שנמצאו בם הכחשת דברים על כל צעד וצעד, עד שיפול ספק גדול באמיתתם, כי לא לבד שיכחישו דברי מספר אחד את דברי המספר השני, כי גם המספר האחד מכחיש דברי עצמו כמו שאראך הלאה *)

ובאמת האם לא השחוק הוא, שאיש גדול ומחוקק כישוע הנוצרי, אשר ייחסוהו כל הנוצרים לדוד מלך ישראל, לא

*) ומה שסותרים דבריהם זל״ז, הלא טבע הענין מחייב, ככל הדברים המסופרים מפי השמועה; כי הברית החדשה נכתב בימי הקיסר קאנסטאנטין כשלש מאות שנה אחרי ישוע הנוצרי; והחכם ירונימוס המעתיק בהקדמתו על הבה״ח כתב, שמרקוס ולוקס כתבו מה ששמעו מאחרים והיו זמן רב אחרי מות ישוע הנוצרי. (מספר חזוק אמונה)

נדע מוצאו ויחוסו אל נכון, כי יש הכחשה נוראה גם בדברי מתי׳ א׳ עצמו גם מדברי לוקס ג׳ לדברי מתי׳: ואף על דבר יחוסו של יוסף בעל מרים אם ישוע (שהוא איננו אביו לפי דברי הנוצרים) יתנגדו דברי מתי׳ לדברי לוקס?

במתי׳ א׳ 17 אומר; והנה כל הדורות מאברהם עד דוד ארבעה עשר דורות, ומדוד עד גלות בבל (שהוא גלות יכניהו) ארבעה עשר דורות, ומגלות בבל עד המשיח ארבעה עשר דורות.

א) הנה מאברהם עד דוד יחשוב אברהם ודוד בכלל ארבעה עשר דורות, וכן מיכניהו עד ישוע הנוצרי יחשוב ג״כ את יכניהו וישוע בכלל הארבעה עשר דורות וא״כ לפי זה היה עליו לחשוב גם מדוד עד גלות יכניהו, דוד ויכניהו בכלל הארבעה עשר דורות כמו בשני המספרים שלמעלה? אולם לא ארבעה כ״א חמשה עשר דורות הם.

ב) הנה במלכים ב׳ ובדה״י א׳ ג׳ מצינו מפרש תולדות מלכי יהודה; „דוד, שלמה, רחבעם, אביה, אסא, יהושפט, יהורם, אחזיהו, יואש, אמציהו, עזריהו, (הוא עזיהו) יותם, אחז, חזקיהו, מנשה, אמן, יאשיהו, אליקים (הוא יהויקים) יהויכין (הוא יכניהו) והוא גלות בבל, ואח״ז שאלתיאל, פדיה זרובבל, ומתי׳ דלג על ארבעה מלכי יהודה כאחד, הם יואש אמציהו ועזריהו ואח״כ אליקים; וכו׳, ודלג בין שאלתיאל לזרובבל על פדיה ולא חשבהו.

עתה נראה דברי מתי' א' ודברי לוקס ג' ונציגם זה לעומת זה

דברי מתי' א',

דוד, שלמה, רחבעם, אביה אסא, יהושפט, יהורם, עזיהו, יותם, אחז, חזקיהו, מנשה, אמון, יאשיהו יכניהו שאלתיאל, זרובבל *) אביהוד אליקים, עזור, צדוק, יכין, אליהוד, אלעזר, מתן, יעקב, יוסף איש מרים, אשר ממנה נולד ישוע המשיח.

דברי לוקס ג'

דוד, נתן, מתתה, מינא, מליא, אליקים יונם, יוסף, יהודה שמעון, לוי מתת, יורים אליעזר ישוע ער אלמודם, קוסם אדי, מלכי, נרי, שאלתיאל, זרובבל, רישא יוחנן, יורה, יוסף, שמעי מתתיה מחת נגי, חסלי, נחום אמוץ, מתתיהו, יוסף ינִי, מלכי לוי, מתת, עלי, יוסף, ישוע.

והנה לדברי מתי' הלא ישוע הנוצרי הדור השמנה ועשרים לדוד ומשלמה בן דוד, ולדברי לוקס הוא הדור השלשה וארבעים לדוד ומנתן בן דוד, ולא נדע מוצא השמות האלה שחשב אותם פה לוקס ומי ילד לו את אלה? בין כה וכה רואים אנחנו די באר שלפי דברי מתי' לא

*) פה דלגו מתי' ולוקס על פדיה בן שאלתיאל, אביו של זרובבל, עיין ברה"י א, ג' : ומפני מה נקרא זרובבל בן שאלתיאל (חגי א') הוא מפני שבני בנים הרי הן כבנים והוא גדלו, עיין המפרשים והרד"ק בראשם, שם, וע"כ הלא ישוע הנוצרי הוא הדור השלשה ושלשים לדוד לפי"ז.

ואחרי כתבי כל זה השגתי בקושי את הספר חזוק אמונה לר' יצחק בן אברהם, ומצאתי בו שגם הוא העיר על הטענה הנכונה הזאת, אבל לא עיין היטב במלכים ב' ובד"ה, א' ובהברית החדשה וע"כ אומר שם שמתי' דלג על שלשה מלכי יהודה ומאברהם עד ישוע הנוצרי מ"ב דורות ובמח"כ טעה בזה; כי באמת דלג מתי' על ארבעה מלכי יהודה ועל פדיה אביו של זרובבל שהם חמשה דורות ומאברהם עד ישוע מ"א דורות ולא מ"ב, עיי"ש פרק א' ח"ב.

נכונים דברי לוקס, ולפי דברי לוקס שקר הם דברי מתי׳ ומה נשאר לנו? אם לא להטיל ספק בדברי שניהם ולאמר כי שקר גמור הוא: ואף כי ישוע הנוצרי אין לו שום שייכות לבית דוד, אחרי כי גם יוסף איננו רק בעל מרים ולא אביו של ישוע הנוצרי, שנולד מרוה״ק ולא ממנו, לפי דבריכם, ורוה״ק הלא אין לה שום יחוס משפחה; עם כי לזה יש סתירה מפורשת בדברי מרים בעצמה, שהובאת בעל דין כמאה עדים דמי, ״ותאמר אליו אמו מה זאת עשית לנו בני, הלא בקשנך גם אביך (יוסף) גם אני בדאגה גדולה״. (לוקס ב, 49); וישוע בעצמו הודה שאינו בן דוד כאשר שאל את הפרושים לאמר; ״מה תאמרון על המשיח בן מי הוא, ויאמרו אליו בן דוד. ויאמר אליהם אם כן איפו איך קורא לו דוד אדון, באמרו נאם ה׳ לאדוני וגו׳, ואם דוד קורא לו אדון איך הוא בנו״. (מתי׳ כ״ב 46 52 ומרקוס יב 37 36 ולוקס כ׳ 43)

סתירות בדברי ישוע הנוצרי בעצמו ובמעשיו כמו:

1. ״אשרי עושי שלום, כי הם יקראו בני אלהים״ (מתיא ה׳ 9) ״כי כל תופשי חרב בחרב יאבדו״ (שם ב״ו 52.)

״אל תחשבו כי באתי להביא שלום בארץ וגו׳, כי אם חרב, כי באתי להפריד בין איש לאביו, בין בת לאמה ובין כלה לחמותה, ואויבי איש אנשי ביתו׳ (מתי׳ 34 36 לוקס י״ב 53 51)

2. הסופרים והפרושים יושבים על כסא משה, לכן כל אשר יאמרו אליכם לשמור תשמרו ועשיתם,,״ מתי׳ (כ״ג, 3 .2).

״אז הבינו תלמידיו כי לא אמר להם להשמר וגו׳, רק מתורת הפרושים, (שם ט״ז 20).

״אך אכול בידים אשר לא רוחצו לא יטמא את האדם״ הוא ג״כ הלא נגד הפרושים, (שם ט״ו 20.).

3) התורה והנביאים עד יוחנן תקופתם, ומעת ההיא החלה בשורת מלכות אלהים.

"אך נקל יהיה לשמים או לארץ לחלוף מאשר יפול קוץ אחד מן התורה". (לוקס ט"ז 16, 17)

4) "שמעתם כי נאמר ואהבת את רעך וגו', ואני אומר לכם אהבו את אויביכם והעתירו בעד רודפיכם וגו', (מתי' 44, 43)

„כי יבוא אלי איש ולא ישנא את אביו ואת אמו ואת אשתו ואת בניו את אחיו ואת אחיותיו וגו', לא יוכל להיות תלמידי." (לוקס י"ד 26).

5) "כל המתנשא בגאותו ישפל, ושפל רוח ינשא". (לוקס י"ד 11) "למדו ממני כי עניו אנכי ושח לבב" (מתי' י"א 27)

"ויען ישוע וגו', כי את אשר האב עושה, עושה גם הבן כמהו וגו', כי כאשר האב מעלה ומחיה את המתים, כן יחיה גם הבן את אשר חפץ בו, והאב לא ישפוט איש, אך כל משפטו נתן ביד הבן, למען יכבדו כלם את הבן כאשר יכבדו את האב וגו', אמנם אמנם אני אומר לכם כי תבוא עת וכי גם באה, והמתים ישמעו את קול בן אלהים וגו', כי כאשר חיי האב ממקור עצמו כן נתן לבן להיותו לו חייו ממקור עצמו„ (יוחנן ה' 30-20) „אני הוא לחם החיים, אנכי לחם חיים היורד מן השמים" (שם ו' 37) "אנכי אור העולם, אני משוכני מעלה וגו', אני הייתי עוד עד לא היה אברהם, וגו', (שם ח' 51 23 12) המשליך את נפשו בגללי ימצאנה (מתי' י' 39) הכל נמסר בידי וגו', (שם י"א 27) והנה ישנו בזה גדול משלמה, והנה ישנו בזה גדול מיונה הנביא' על עצמו יאמר, (שם י"ב 42 41) נביאים וצדיקים רבים נכספו לראות אשר אתם רואים ולא ראו וגו', (שם י"ג 17)

השמים והארץ יעברון, ודברי לא יעברון. (לוקס כ״א 33.)
(ענוה יתירה ושפלת הרוח ?

6) „והנה איש מצורע בא וגו׳, ויגע בו יגו׳, ויטהר מצרעתו כרגע, ויאמר אליו ישוע ראה אל תגיד לאיש. (מתי׳,4 ,2) ויעבר ישוע משם ושני אנשים עורים וגו׳, ויגע בעיניהם וגו׳, ותפקחנה עיניהם ויעד בם ישוע לאמר ראו לבלתי יודע הדבר לאיש„ (שם ט׳ 31 27) ״ורבים הלכו אחריו וירפא את כלם, ויעד בם לבלתי יגלו אותו„ (שם י״ב 16 15) „אז צוה על תלמידיו לבלתי הגיד לאיש כי הוא המשיח„ (שם ט״ז 20,) וברדתם מן ההר צוה עליהם ישוע לאמר אל תגידו את המראה לאיש (שם י״ז 9,) וכן במרקום א׳ ג׳ ה׳ ז׳ ט׳ ובלוקס ד׳ ח׳ ט׳ מצוה שלא לפרסם את מעשיו וגפלאיתיו.

ובאלה המקומות נמצא ההפך שצוה במפגיע לפרסמו ; ״את אשר אגדכם בחשך הגידו לעין השמש ואת אשר תשמע אזניכם בלחש השמיעו על הגגות״ (מתי׳ י׳ 27,) כל איש אשר יאמירני לפני בני האדם אאמירנו לפני אבי בשמים גם אני וגו׳, (שם 33 32,) ״ויען ישוע ויאמר אליהם לכו והגידו ליוחנן את אשר שמעתם ואת אשר ראיתם, עורים רואים, ופסחים הולכים, מצורעים נרפאים, וחרשים שמעים, מתים קמים וגו׳, (שם י״א 5, 4.) ״אך אמר אליו שוב לביתך ולמולדתך והגד להם מה עשה לך וגו׳, וילך ויחל להשמיע וגו׳, אשר עשה לו ישוע ויתפלאו כלם (מרקום ה, 20 19) ״והאיש אשר השדים יצאו ממנו הפציר בו לתתו להיות אצלו אך ישוע שלחו לאמר שוב אל ביתך וספר את הגדולות וגו׳, וילך ויגד בכל העיר את אשר עשה לו ישוע. (לוקס ח׳ 39 38). מצוה לפרסם את מעשיו ונפלאותיו.

7) "ויען שמעון פטרוס ויאמר אתה הוא המשיח בן אלהים חיים, ויען ישוע ויאמר אליו אשריך שמעון בר יונה לא בשר ודם גלה לך זה כי אם אבי אשר בשמים." מתי' (ט"ז 17 16).

"אז ידבר ישוע וגו', ואל יקרא לאיש מכם מורה דרך כי מורה אחד לכם המשיח, (שם כ"ג 10 ,1.)

"ויוסף הכהן הגדול וישאלהו וגו', האתה הוא המשיח וגו', ויאמר ישוע אני הוא,, (מרקוס י"ד 62.)

"ותאמר אליו האשה ידעתי כי יבא המשיח הנקרא כריסטוס וגו', ויאמר אליה ישוע אני הוא המדבר אליך" (יוחנן ד' 26 25,) באלה המקומות יאמר ישוע על עצמו שהוא המשיח.

"ויהי בהורות ישוע במקדש ויען ויאמר איך יאמרו הסופרים כי המשיח בן דוד הוא, והלא דוד אמר ברוח הקדש וגו', ואם דוד קורא לו אדון, איך הוא בנו." (מרקוס י"ב 36, ולוקס כ' 44) בזה הוא אומר בעצמו שאיננו המשיח.

8) "למה זה תשאלני על הטוב, אין טוב כי אם אחד הוא האלהים." (מתי' י"ט 17) "ויאמר אליו ישוע למה זה תקרא לי טוב, אין טוב כי אם אחד הוא האלהים (מרקוס י' 18 ולוקס י"ח 19)

"ועל מועד היום ההוא והשעה ההיא אין איש יודע וגו', ולא הבן בלתי האב לבדו." (מתי' כ"ד 36) כי האב גדול ממני, וגו' מפני שר העולם אשר יבא והוא אין לו חלק בי כל מאומה. (יוחנן י"ד 31 28) ; באלו המקומות יאמר מפורש שאינו אלהים, ואין הוא והאב אחד. ובאלה המקומות יאמר שהוא והאב אחד ; "ואני והאב אחד". (יוחנן י' 30) הכי לא

תאמין כי אני באב והאב בי וגו׳, האמינו לי כי אני באב והאב בי, (שם י״ב 45.) ״והרואה אותי הוא רואה שולחי״ (שם י״ב 45,) „ויען תומא ויאמר אליו אדוני ואלהי, ויאמר אליו ישוע יען אשר ראיתני האמנת, אשרי המאמינים וראו לא ראו״. (שם כ׳ 29 28).

מכל הדברים המובאים האלה נראה שלא היתה לישוע כל שטה ודרך סלולה, והמבין דבר לאשורו יש לו רגלים לדבר להאמין ששמץ דבר יש בדברי רבים ובדברי בני משפחתו של ישוע שאמרו עליו שרוח רעה תפעם בקרבו ושגעון בו.

כמו; ״וכאשר שמעו בני משפחתו יצאו להחזיק בו, כי אמרו סר טעמו.״ (מרקוס ג׳ 21,) ״כי הם אמרו רוח טומאה דבקה בו, (שם 30,) ויבאו אמו ואחיו ויעמדו מחוץ וישלחו אליו לצאת אליהם וגו׳, אמרו אליו הנה אמך ואחיך מחוץ מבקשים לראותך. ויען ויאמר אליהם מי אמי ומי אחי ויבט כה וכה אל היושבים סביב לו, ויאמר הנה אמי ואחי וגו׳, אשר יעשה רצון אלהים הוא אחי ואחותי ואמי.״ (כמשתגע ממש) (שם 36 31). ויען העם ויאמר רוח רעה בך. (יוחנן ז׳ 20) ויענו היהודים ויאמרו אליו הלא היטב דברנו כי שמרוני אתה ורוח רעה בך״. (שם ח׳ 48) רבים מהם אמרו רוח רעה בו ומשוגע הוא למה זה תשמעו אליו. (שם ח׳ 48). ויאמרו אליו היהודים עתה ידענו כי רוח רעה בך.„ (שם י׳ 20).

מעתה, כל מבין דבר לא יתפלא, על כי בארץ מולדתו של ישוע ובעירו גם בתוך ביתו, שעליהם היו לדעת אל נכון שנולד מרוה״ק, לא האמינו בו ולא כבדוהו, כמו שנמצא; „כי אחיו גם הם לא האמינו בו״. (יוחנן ז׳ 5.) עד שנחוץ היה לישוע הנוצרי לאמר; „אין נביא בבלי כבוד זולתי בארץ

מולדתו ובתוך ביתו, ולא פעל שם נפלאות רבות מפני חסר אמונתם" (מתי' י"ג 58, 57 (המלים האחרונים האלה, „ולא פעל שם נפלאות רבות מפני חסר אמונתם" אינם מובנים, כי הלא אדרבא במקום שיש חסר אמונה, שם נחוץ להראות נפלאות בכדי שיאמינו ?). ושגם תלמידיו פסחו על שתי הסעפים. ולא האמינו בו אמונה אמן כמו: ואחד עשר התלמידים וגו', ויש מהן פכחו על שתי סעיפים." (מתי', כ"ח 17). "ויהי באחד בשבת בבקר אחרי תקומתו וירא אל מרים המגדלית ראשונה, היא האשה אשר העביר ממנה שבע רוחות רעות, והיא הלכה ותגד לאנשי בריתו וגו', לא האמינו לה, ואחרי כן נראה וגו', אל שנים מהם וגו', ולא האמינו וגו'," (מרקוס ט"ז 13, 9) שבו מן הקבר ותגדנה לאחד העשר וגו', מרים המגדלית ויוחנה ומרים אם יעקב ועוד נשים אחרות עמהן, אך הדברים האלה היו בעיניהם כדברי תפל ולא האמינו להן." (לוקס 11, 9).

ועתה רואים אנחנו גם שאין עדותן של השלוחים מכוונת, כי בהמעשות האלה בעצמן שמספרים עליו סותרים זה את זה כמו:

במתי' ט' 9 יספר מהיושב בבית המכס ושמו מתתיהו, ובמרקוס ב' 14 ובלוקס ה' 27 יספר זה על לוי בן חלפי, במתי' ט"ו 22 יספר מאשה כנענית שצעקה אל ישוע על בתה שרוח רעה בה; ובמרקוס ז' 26 יכפר זה על אשה יונית, במתי' ט"ו 30 יספר על הרבה פסחים עורים חרשים ונדכאים רבים שבאו לפניו יחד וירפאם," ובמרקוס ז' 32 יכפר שהביאו לפניו אז רק איש חרש אחד. במתי' כ' 30 יספר משני עורים, ובמרקוס י' 46 יספר זה על ברטימי בן טימי איש עור אחד

מבקש נדבות, במתי׳ כא 2, אתון אסורה ועיר אצלה ויצו ישוע להביא לו שניהם; ובמרקוס י״א 2. ובלוקס י״ט 30 צוה להביא אליו רק עיר אחד אסור; וביוחנן י״ב 14 כתב שישוע בעצמו מצא עיר וירכב עליו, במתי׳ כד 20 אומר ישוע התפללו שלא תהיה מנוסתכם בחרף ולא בשבת: ובמרקוס י״ג 18 בחרף; (ואולי זייף מדעת עצמו והעלים המילים "ולא בשבת„ בכונה.) במתי׳ כ״ו 17; ולפני הראשון לחג המצות, ובמרקוס י״ד 1. יומים לפני חג המצות. במתי׳ כ״ו 71; ותראהו שפחה אחרת; ובמרקוס י״ד 69, השפחה הראשנה ולא אחרת: ובלוקס כ״ב 58 איש אחר, וביוחנן י״ח 26 כתב אחד מעבדי הכהן. במתי׳ כ״ח 2. מלאך ה׳, ובמרקוס ט״ז 5, נער אחד, ובלוקס כ״ד 4, שני אנשים, וביוחנן כ׳ 12 שני מלאכים. במתי׳ י״ז 1. ואחרי ששת ימים; ובלוקס ט׳ 28 שמנת ימים. במתי׳ כ״ו 51 ויקצץ את אזנו ולא רפאהו ישוע, ובלוקס כ״ב 51 כתב ויגע ישוע באזנו וירפאהו. במתי׳ כ״ו 23 ובמרקוס י״ד 20, אחד משנים העשר הטובל ידו עמי בקערה יסגירני; וביוחנן י״ג 26. ויען ישוע זה הוא אשר אני אטבול לו פרוסה ונתתי לו. במתי׳ שם ובמרקוס שם כתב שיהודה נשק לו, והוא היה הסימן שהוא הוא וכן בלוקס כ״ב 48, וביוחנן י״ח 5. ויאמר אליהם ישוע את מי תבקשון וגו׳, ויאמר אליהם ישוע אני הוא, (הודה בעצמו ולא יהודה הראה עליו.).

סתירות בעניני הדת עצמה, בדברי פאול ראש השלוחים;

„כי לא שומעי התורה צדיקים הם לפני אלהים, כי אם שומרי התורה יצדקו.„ (אל הרומיים ב׳ 13).

כי אמנם המילה להועיל לך אם תשמור את התורה, אך

אם את התורה הפרת הלא מולתך לערלה נהיתה„ (שם 25).

„הן התורה ידענו כי טובה היא אם ילך האדם בנתיבותיה כמשפט„ (אל טימותיוס א, א 8)

"שמור את נפשך ואת דברי התורות ושוית לנגדך תמיד ואם כן תעשה גם את נפשך וגם נפש שומעיך תושיע" (שם ד' 16),

הוכח תוכיח ותגער ותזהר לפי כל דברי התורה. (שם ב' ד' 2)

„כי על ראש העדה להיות נקי מכל שמץ דבר וגו', ומחזיק בדבר אמת לפי התורה" (אל טיטוס א' 2' 5) לפי זה הלא מצוה לקיים את התורה במעשה ; ועתה נראה דבריו להלן.

"כי לא זה הוא יהודי אשר לעינים ולא זאת היא המילה אשר למראה הבשר וגו', והמולה מילת הלבב היא וגו', ולא לפי אות הכתב" (אל הרומיים ב' 29 25) הוא נגד התורה),

„אין כל מאומה על פי איזה חק המעשה, לא כי אם על פי חק האמונה וגו', כי באמונה יצדק איש מבלעדי המעשים אשר על פי התורה„. (שם ג 31 27)

„כי מפאת התורה יצא הקצף, כי באשר אין תורה אין פשע" (שם ד' 15).

„ובין כה באה התורה לבעבור יגדל הפשע„. (שם ה 20)

„והחטא לא ישתרר עליכם, כי אינכם תחת יד התורה" (שם ו' 14).

„לכן אחי גם אתם כמתים נחשבתם לתורה בבשר המשיח וגו'," אך עתה נחלצנו מיד התורה ומוסרותיה השלכנו ממנו וגו', ובכן עלינו לעבוד וגו', ברוח החדשה ולא לפי טעם המלות הנושנות בתורה. (שם ז' 6)

כי משה כתב וגו', אשר יעשה אותם האדם וחי בהם

והצדקה ממקור האמונה וגו׳, כי אם בפיך תודה כי ישוע הוא האדון ובלבבך תאמין וגו׳, תושע וגו״ בי בלבבו יאמין וגו׳, ובפיהו יודה לו והיה לו לישועה.„ (שם י׳ 10 5)

(לפי״ז אין מצוה ואין תורה, ורק יאמין ודיו);

״ידעתי גם ידעתי וגו׳, כי אין דבר טמא מאליו, ורק טמא הוא למי אשר יחשבנו לטמא וגו׳, אל תהרוס פועל אלהים על דברת מאכל, כל דבר הוא טהור.„ (שם 14).

„כל הנמכר בשוק אותו תאכלו, כי לה׳ הארץ ומלואה וגו׳, אכל תאכלו מכל אשר יושם לפניכם.„ (שם י׳ 25, 26)

(לפי״ז הכל מותר אף נבילה וטריפה ודם, נגד התורה ונגד דברי ישוע).

״על כן אין לאיש להרשיע אתכם עוד על דבר מאכל, ומשקה. או על דבר מועד חדש ושבת וגו׳, למה זה וגו׳ תואילו לכת אחרי צו לאמר לא תקרב הלום. לא תטעם לא תגע, והם כלם חקים עושיהם לא יחיו בהם וגו׳, (אל הקולסים ב׳ 22, 16)

״כי כל אשר עשה אלהים טוב הוא, ואין פיגול מאומה„ (אל טימותיוס ד׳ 4).

״אם יקרא איש נימול אל ימשוך את ערלתו, ואם ערל הוא אל ימול, המולה כאין והערלה כאין כי אם משמרת מצות אלהים.„ (אל הקורנתים א׳ ז׳ 19, 18) (איזה משמרת מצות אלהים ?)

„ואחרי אשר ידענו כי לא יצדק איש בחקות התורה (מאין ידענו ?) כי אם באמונת ישוע וגו׳, ולא בחקות התורה, כי בחוקות התורה לא יצדק כל בשר.„ (אל הגלטיים ב׳ 16).

„וכי על ידי התורה לא יצדק איש לפני אלהים דבר

ברור הוא כי צדיק באמונתו יחיה, והתורה לא אמונה תבקש כ״א וגו׳, אשר יעשה את משפטיה וגו׳, ולפני בוא האמונה היינו שמורים במשמר תחת ידי התורה וגו׳, ובכן היתה לנו התורה לאומנת וגו׳, אך עתה וגו׳, לא עוד אנחנו תחת יד האומנת„׳ (שם ג׳ 11, 26).

"ואלה הדברים הם למשל, כי שתי בריתות הנה, האחת מהר סיני וגו׳, וזאת היא הגר היא האמה וגו׳, אבל מה אומר הכתוב גרש האמה הזאת וגו׳, על כן עמדו הכן בחפש אשר נתן לנו המשיח וגו׳, " (שם ד׳ 21, 31) *)

מכל זה נראה שלא לבד שפאול סותר את דברי עצמו כי גם בא לשרש ולסעף במערצה את כל המצות שבתורת משה, אשר על כן, יותר יש הצדקה להמשיחיים להקרא בשם פאולים מלהקרא בשם נוצרים, אחרי כי לא יעשו כמצות ישוע רק כמצות פאול, אשר בכמה מקומות באגרותיו השפיל מאד את ישוע הנוצרי, וישימהו לאפס, והתנגד לדעתו ולשטתו ומדבריו נראה שרצה לפרוק עול כל דת מבני אדם מכל וכל.

*) החכם הנוצרי סימון בודני בספרו הנקרא „איברוני" כתב, שהתורה האלהית הנתונה לישראל ע״י משה בחורב היא תמימה ונצחית. ואין תורה אחרת זולתה, והאומרים שהתורות שתים תורת משה ותורת ישוע הם טועים כי לא נתן ישוע תורה אבל צוה לשמור תורת משה והביא ראיות על זה,) עיי״ש בספרו הנ״ל דל״ט ודמ״א ובשאר מקומות בספר ההוא (עיין חזוק אמונה).

*) ומה שעזרו היהודים להרומיים לדונו בתליה היה משני טעמים, א) על שהרשה לעצמו להתקרא אלהים ובן אלהים ובזה חרף וגדף את ה׳ בפומבי: ב) על כי קרא לעצמו משיח ומלך היהודים והיהודים שהיו אז תחת ממשלת רומי האכזריה היו בסכנה גדולה בגלל זה, וייראו מאד לנפשותיהם שלא יחזיקו אותם הרומים למורדים במלכות ויעשו אתם כלה.

פ. ואיה מצאת ידידי בדברי פאול שהשפיל כבוד ישוע הנוצרי עד ששמהו לאל לפי דבריך?

א. דברי פאול הם ברוב המקומות בהשכל וברמז למען לא יבינו אותם רק המבינים והמעמיקים בענינים שהם מעטים. ואלה דבריו;

פאול הולך ומשפיל כבוד ישוע.

„וימירו כבוד ה׳ אל עולם בדמות תבנית אדם בן תמותה" (אל הרומיים א׳ 23).

"אשר המירו אלהי אמת בשקר וייראו ויעבדו את הנוצר על פני היוצר." (שם 25)

"תחשב לנו המאמינים במקים את ישוע מן המתים" (ולא בישוע) (שם 24.

"בני אלהים הננו וגו׳, גם יורשים אנחנו וגו׳, חלק כחלק עם המשיח.. (שם ה׳ 17,

„כי לא שלחני וגו׳, ולא בחכמת שפתים פן וגו׳, והיה צליב המשיח לתהו. כי פתגם הצליב כפתיות הוא וגו׳. ורצונו בסכלות הבשורה וגו׳, כי סכלות אלהים טובה וגו׳, למען לא יתהלל כל בשר לפני אלהים.„ (אל הקורנתים א׳ א׳ 29 ,17),

„אני נטעתי וגו׳, אבל אלהים הפרה וגו׳, ואני וגו׳, יסדתי את היסוד כאמן משכיל ואיש אחר בונה עליו וגו׳, בנין זהב וגו׳, או עצים וקש וגו׳, ואם מעשהו ישרף, אבד שכר עמלו אך הוא ינצל וגו׳, (בין בדבריו אלה) (שם ׳ 13 ,6)

„כסילים אנחנו למען המשיח וגו׳, כי בישוע המשיח אנכי הולדתי אתכם". (שם א׳ ד׳ 10, 15) (הוא ולא אחר),

"ושונות הנה הפעולות, אבל אחד הוא והאלהים הפועל

הכל בכל.״ (שם א׳ יב׳ 61) (ולא כיוחנן ה׳ 19 שהוא פועל כמו האב).

„ואחרי אשר נקרא כי המשיח קם מן המתים, איך יאמרו אנשים מכם כי תקומה למתים אין, ואם אין וגו׳, גם המשיח לא קם וגו׳, והבל גם אמונתכם וגו׳״ כי אם לא יקומו המתים גם המשיח לא קם וגו׳, אחרי כן הקץ וגו׳, ביום אשר יכחיד האב כל משרה ושלטון וגו׳, וכאשר יכבוש את כל, אז גם הבן יושת תחת השת כל תחת רגליו, למען יהיה האלהים הכל בכל„. (שם 29. 21)

״וזאת אני אומר אחי, כי אין בכח בשר ודם לרשת מלכות האלהים, ובן כליון לא ינחל אי כליון, ראו הנני מגלה סוד וגו׳, ״ (שם 50).

„כי האלהים וגו׳, הוא הדליק נרו וגו׳, והאוצר הזה לנו בכלי חרש „ (שם ד׳ 7) (את ישוע הנוצרי יקרא בשם כלי חרם.)

„זה ארבע עשרה שנה ידעתי איש במשיח, ולא יכלתי לדעת אם בגוף היותו או מחוץ לגוף וגו׳, אלהים הוא יודע (שם ב״ י״ב 2.

״וזאת התורה (על התורה החדשה יאמר שם) ערוכה על פי המלאכים ונתונה ביד איש הבינים אבל איש הבינים לא לאחד הוא ,ואלהים הוא אחד״, (אל הגלטיים ג׳ 20.

„על כן נרף כעת מאבני פנה בתורת המשיח, ונעלה עד תכליתה„, (אל העברים ו׳ 1׳)

„אם תקראו דברי תוכלו להכיר כי הדעת אתי בסוד המשיח„ (אל האפסיים ג, 4).

ובאותה המדה שהשפיל פאול את ערך ישוע הנוצרי, הוא הולך ומתהלל ומתגאה ומתפאר יותר מכל השלוחים כמו :

„ואני יסדתי את היסוד (של האמונה החדשה) כאמן משכיל." (אל הקורנתים א' ג' ,10)

"כי בישוע המשיח א נ כ י ה ו ל ד ת י אתכם וגו', וע"כ אני דורש מכם ללכת בעקבותי.„ (שם ד' 14.).

"ו א נ כ י הנני עומד אצליכם ברוחי וגו', וגם ר ו ח י בתוככם". (שם ה' 34.)

"כי הואלתי לו יהיו כל בני אדם כ מ ו נ י." (שם ז' 7)

"ולשאר האחים אומר א נ כ י ו ל א ה א ד ו ן." (שם 12.)

„אחוה דעתי לכם, אחרי אשר הקימני האדון וגו', ל א י ש א מ ו נ י ם וגו'," (שם 25)

„ו ל ב ב י י ח ש ב כ י ג ם ב י ר ו ח א ל ה י ם" (שם 40.)

"כי טוב לי המות מאשר ישית איש את תפארתי לריק." (שם ט' ,15)

"כי יש לי מתת הלשון יתר על כלכם, אבל בקהל אבחר לדבר חמש מלים ב ת ב ו נ ת לבי". (שם י"ד 19 18).

"אנחנו היכל אלהים חיים". (שם 16) „ואני מחוה דעתי בדבר הזה". (שם ח' 10)

"כ י ל א נ ו פ ל א נ י מ ר א ש י ה ש ל ו ח י ם אף לא בדבר אחד וגו', א ל י ח ש ב נ י א י ש ל א ו י ל וגו', ו א ת ה ל ל מ ע ט גם אני וגו', אם הם משרתי המשיח וגו', א נ י ע ו ל ה ע ל י ה ם וגו', (שם 23 ,5).

"א מ נ ם ע ל י ל ה ת ה ל ל וגו'„ (שם י"ב 1.) "ואף לו חפצתי להתהלל לא הייתי ככסיל אחרי אשר אמת אני

מדבר, ולבלתי אתנשא וגו׳, יתר מדי וגו׳, כ י ע ל י כ ם היה ל ה ל ל נ י י ע ן ל א נ ו פ ל אני מראשי השלוחים וגו׳,״ (שם 12 ,5)

„לפי ה כ ח א ש ר נ ת ן ל י ה א ד ו ן „ (שם י״ג 10).

„הבשורה וגו׳, מפי, לא ממקור אדם יצאה וגו׳, ולא הורני בן אנוש כי אם בחזון וגו׳, והוספתי דעת וגו׳, מרבים בבני גילי וגו׳, אך ה א ל ה י ם א ש ר ה ב ד י ל נ י מ מ ע י א מ י וגו׳, כאשר חפץ לגלות לי וגו׳, (אל הגלטים א׳ 16 ,11).

„ואני אומר וגו׳, היו נא כמני וגו׳, כי כ מ ל א ך א ל ה י ם ר א י ת ם פ נ י כראות פני ישוע המשיח„. (שם ד 15 ,1)

״הלא שמעתם וגו׳, וכי הודיע לי הסוד במחזה וגו׳, כי הדעת א ת י ב ס ו ד ה מ ש י ח״ (אל האפסיים ג׳ 5 ,2)

״הבשורה אשר אני מלאכה, אסור בכבלים, ולהנתן לי למלל ביד רמה כאשר נכון לי״ (שם ו׳ 20).

״כאשר קראני אלהים וירוממני וגו׳, לכו אחי בעקבותי„ (אל הפיליפים ג׳ 14).

״ולמן היום הזה צפון לי כתר הצדקה„, (אל טימותיס א׳ א׳ 12)

ועוד התפארות כמהם שלא נמצא באחד השלוחים, ואף באדם שיש בלבו שמץ ממדת הצניעות.

גם היה פאול אוהב כסף מאד גם לפי דברי עצמו, לפעמים היה תובע בפיו מפורש מיטען כסף, ולפעמים דרשהו מהם ברמז והיה חשוד בעיני בני דורו שהביטו אחריו וראו שכל מטרתו היתה להרבות כסף ולחיות על חשבון אחרים, ובדבר הזה לא היה כמהו בכל שלוחי ישוע הנוצרי : ואלה דבריו.

״הכי לא חפשי אני, הכי לא שליח אני, הכי לא ראיתי

את ישוע אדוננו, "או האין אתם פעל ידי באדוננו וגו', ׃ וכזאת אני מצטדק נגד הוקרי מעשי; "האין שלטון בידינו לאכול ולשתות, האין שלטון בידינו להוליך עמנו אשה מבנות בריתנו כיתר השלוחים ואחי האדון וכיפא, או הרק לי ולבר נבא לבד אין שלטון לחדל ממלאכה; מי הוא היוצא בצבא ואת׳ נפשו יכלכל משלו, מי יטע כרם ולא יאכל מפריו, או מי ירעה צאן ולא יאכל מחלב הצאן וגו', הלא גם התורה אמרה לא תחסם שור בדישו וגו', כי החרש יחרש בתקוה והדש ידוש בתקוה כי יקח חלקו, ואנחנו כי זרענו בכם זרע שמים, הרב הוא בעיניכם כי נקצר קציר ארץ וגו', ׃ ובכל זאת לא נגענו באשר לכם וגו', הן ידעתם כי עבדי עבודת הקדש, אוכלים מן הקדש ומשרתי המזבח לוקחים חלקם במזבח, וכן צוה גם האדון כי מבשרי הבשורה על הבשורה יחיו׃ ואני באחת מאלה לא נגעתי וגו', כי טוב לי המות מאשר ישית איש את תפארתי לריק." *) (אל הקורנתיים א' ט' 1, 14)

„והננו מודיעים אתכם אחים וגו', ורב ענים הרבה שפעת נדבתם, ואני עד הנני כי לפי ערך כחם וגו', כנדיבי לב בקשו ממני בתחנונים רבים על דבר נדבתם זה חסדם והלק

*) פה הודה פאול העלוב בפיו, כי רק מיראתו לבלי ישימו תפארתו לריק איננו מבקש כסף מפורש, אבל הלא מובן הוא מדבריו כי בכונה ובלשון ערומים הרבה לדבר במכתב הזה ורמז להם למעין כסף, וכמתנצל הפליטה עטו המלים האחדים "ובכל זאת לא נגענו באשר לכם„ והראיה לזה הוא מכתבו השני אל הקורנתיים האלה ויתר מכתביו לעמים שונים שלא בוש מלבקש כסף מפורש, כמובא להלן בפנים.

עבודתם לקדושים וגו׳, ולפי זאת בקשנו מאת טיטוס כאשר החל מאז כן יכלה מעשה ה ח ס ד הזה בכם, וגו׳, כן תרבו חלקכם גם בחסד הזה: *) וגו׳, כי ידעתם את חסד ישוע המשיח אדוננו כי עשיר היה (?) ויהי לרש למענכם וגו׳, ועתה השלימו את המעשה וכלו את המלאכה לפי רוחכם הנדיבה כאשר תמצא ידכם וגו׳, ככתוב ולא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר, ואני אודה את אלהים אשר נתן בלב טיטוס לחוש לכם כזאת וגו׳, ומלבד זאת נבחר גם הוא מאנשי הקהלות ללכת עמנו בעבודתנו לאסוף הנדבות לכבוד אדוננו ולעזור לנו ואף גם להרחיק מעלינו דבה רעה על דבר הכסף הרב אשר אספנו וגו׳,״ (אל הקורנתים ב׳ ח׳ 21 .1)

„אמנם ע״ד משמרתנו לכלכל את הקדושים אך למותר לי לכתוב אליכם כי ידעתי נדבת לבכם וגו׳, ע״כ חשבתי כי עלי הדבר להעיר את וגו׳, להכין מסת נדבת ידכם וגו׳, כ מ ס ת י ד נ ד י ב ו ל א כ י ד כ י ל י, כי הזורע זרע רזה יקצר רזון והזורע ב י ד נ ד י ב ה יקצר נדיבות, כל איש יתן כאשר ידבנו לבו לא בעין רעה וגו׳, ולזאת אני דורש מכם אל תתנו לי תואנה בבואי וגו׳, מתעתד אני לקראת האומרים כי חיי בשרים חיינו וגו׳,״ (שם ט׳ 15 1 י׳ ,J 3)

„ועל אדות קבוצת הנדבות לקדושים כאשר צויתי את הקהלות בגלטיא כן ת ע ש ו ג ם א ת ם וגו׳, כל איש מכם כאשר תמצא ידו ירים את נדבתו וגו׳, ואני שמחתי על בוא אסטפנוס ופרטונטוס ואביקוס כי המה מלאו את מחסורי וגו׳, על כן דעו יקר ערך אנשים כאלה״ (אל הקורנתיים א׳ ט״ז 1.18)

״ואני תוחלתי וגו׳, לשלוח לכם מהרה את טימותיוס

---

*) חסד יקרא רק המשען בכסף כמובן למעיין בדבריו.

וגו׳, כי זולתו אין איש אתי איש כלבבי וגו׳, וראיתי כי נכון הדבר לשלוח לכם את אפפרודיטוס אחי סומך ידי וגו׳, והנותן לי מחסורי (אל הפיליפיים ב׳ 26, 19).

„ותשימו עין לחוש לי אף כי עיניכם שמתם לחוש לי תמיד וגו׳, ולא בעבור מחסורי אני דובר כן כי למדתי להיות שמח בחלקי וגו׳, ובכל עת הסכנתי לשבע וגם לרעב לחיות במותר וגם במחסור וגו׳, אבל אתם היטבתם עשו, כי התחברתם בצרתי וגו׳, כי גם לתסלוניקי שלחתם לי פעם ושתים די מחסורי וגו׳, כי לקחתי מיד אפפרודיטוס את אשר שלחתם לי לריח נחח מנחה ערבה לרצון לאלהים. (שם ד׳ 19 11) (מבקש כסף ברמז ובערמה, וכמו שאין לו צורך בזה).

„הן ידעתם כי מעודנו לא באנו בשפת חלקות ולא בנכלי בצעי בצע וגו׳, אף כי היתה לנו צדקה עליכם לכלכלנו כשלוחי המשיח וגו׳, הלא תזכרו אחי את העמל והיגיעה איך עבדנו ונו׳„ (אל התסלוניקים ב׳ 7 ׳5) (ג״כ ברמז ובערמה כמובן למעיין בדבריו)

וכן״ ולחם איש לא אכלנו חנם, כי אם בעמל ובתלאה יגענו וגו׳, לא מאשר אין צדקה לנו וגו׳„ (שם ב׳ ג׳ 9 ,8)

״הזקנים השומרים משמרתם היטב יכובדו בכבוד משנה וגו׳, כי הכתוב אומר לא תחסום שור בדישו והפועל יש שכר לפעולתו„ *) (אל טימותיוס א׳ ה׳ 8)

---

*) השומרים משמרתם וגו׳, יכובדו בכבוד משנה, והפועל יש שכר לפעולתו מובן הוא מאליו שהכבוד והשכר הזה הוא לחיות על חשבון אחרים, כי הכתוב לא תחסום שור בדישו שהביא לראיה מוכיח על זה, ש השור לא יבקש כבוד ושכר רק לאכול ולשתות ; ודי״ל.

"ווינס הסופר ואפולוס כאשר ילכון לדרכם תלך עמם לשלחם וראה כי לא יחסרון מאומה וגם אנשי העדה שלנו ילמדון לשמור לעשות מעשים טובים למלאות מחסור זולתם לבלתי יהיו כלא עושים פרי," (אל טיטוס ג' 13, 14) (ופלא הוא מדוע לא נתן להם גם מכיסו, הלא אסף כסף הרבה, לפי דבריו למעלה ?)

ועתה ידידי פטרוס, הנני רואה אותך משמים ומשתאה על דברי, שהם בעיניך כחדשים: כי מעולם לא עלתה על דעתך להעביר עין בקרת על דברי הברית החדשה; הלא זה הוא אשר אמרתי לך בראשונה, כי דעה קדומה המשתרשת בלב האדם מימי ילדותו לא תתנהו לפקוח את עיניו ולראות אם על אדני האמת נוסדה, וכעור ימשש בצהרים ותועה דרך הנהו; ומה טוב ונעים היה להמתקראים נוצרים אם פקחו את עיניהם לדעת למצער מי הוא מחוקקם, ומה היתה מטרתו ומגמת פניו; כי אז הלא ראו ונוכחו שמחוקק דתם לא היה ישוע הנוצרי כאשר דמו וחשבו עד כה בטעות רק פאול המתגאה והמתפאר הוא הוגה אותם מן המסילה שסלל ישוע הנוצרי, ונתן להם דת אחרת כפי מה שעלה על דעתו; והוא מחוקקם האמת, הוא ולא אחר זולתו; וע"כ פאולים הם ולא נוצרים. גם לא יוכלו להתקרא על שם שליח אחר מהשנים העשר, שהם התנגדו לשטת פאול ואמרו ההפך, שהמעשה הוא העיקר ולא האמונה לבדה בלא מעשה כדעת פאול.

התנגדות דעת השלוחים לדעת פאול. כמו:

„אולם אח שפל יתהלל ברוממות נפשו." (אגרת יעקב

א. 9) „השפילו נפשיכם וגו׳, וה׳ ירים אתכם" (שם ד׳ 10). (הוא מתכוין נגד התהללות פאול).

„ובענוה החזיקו בתורה וגו׳, אשר יש בה להושיע לנפשותיכם וראו להיות עושים דבר המצוה ולא רק שומעים לאזן וגו׳, כי השומע דבר ולא יעשנו וגו׳, אך השם עינו בתורה התמימה וגו׳, והוגה בה תמיד, ואיננו שומע ושוכח כי אם עושה הדבר למענהו האיש ההוא יאושר במעשהו". (שם 21, 26).

„כי השומר את כל התורה ועובר אחת ממצותיה הוא אשם וגו׳, (שם ב׳ 10)

„אחי מה יועיל לאיש האומר כי אמונה בו ומעשים אין לו, התוכל אמונה להושיע לו, וגו׳, כן גם האמונה אם מעשים אין עמה מתה היא לבדה, אבל יאמר איש, הן אתה יש אמונה בך ואני יש לי מעשים הראני את אמונתך בבלי מעשיך, ואני כתוך מעשי אראך את אמונתי, אך אתה רועה רוח אם חפצת לדעת כי אמונה בבלי מעשים מתה היא, הלא במעשיו נצדק אברהם אבינו וגו׳, (והם ממש ההפך מדברי פאול אל הרומיים ד׳ 4, 1 שאמר שלא מצא יתרון במעשיו, רק והאמין אברהם באלהים ויחשבה לו לצדקה) הנך רואה כי האמונה נתנה כח למעשיו ומתוך מעשיו נעשתה אמונתו שלמה וגו׳, הנה רואים אתם כי במעשים יצדק איש ולא באמונה לבדה וגו׳, כי כמו גוף בלא נשמה מת הוא כן גם אמונה בבלי מעשים מתה היא". (שם ב׳ 26. 14)

גם בדברי יוחנן (א׳ 3 7) יאמר "ובזאת נכיר כי ידענו אותו אם נשמור את מצותיו, האומר ידעתי אותו ואת מצותיו לא ישמר כזב הוא ואין אמת בו אך השומר את

וגו', האומר כי הוא מתלונן בו יש לו ללכת גם בעקבותיו, ידידים לא מצוה הדשה אני כותב אליכם, מצוה ישנה היא אשר היתה לכם מקדם והמצוה הישנה היא התורה וגו', כי זאת היא אהבת אלהים לשמור את מצותיו„. (שם ד' 30.)

„וזאת היא אהבה כי נשמור את מצותיו, והמצוה היא אשר תשמרון לעשותם כאשר שמעתם מראש„. (יוחנן ב' א' 6) והוא נגד דעת פאול מן הקצה אל הקצה.

היוצא לנו אחרי כל הדברים והאמת שדברנו עד כה הוא;

א) ישוע הנוצרי צוה במפגיע על קיום תורת משה, ועל שמירת דברי הפרושים היושבים על כסא משה.

ב) סתירות רבות ומוחשות בדברי ישוע הנוצרי בעצמו.

ג) סתירות בדברי השלוחים בדברי עצמם ומזה לזה.

ד) פאול היה הראש והראשון שבא לבטל תורת משה ולהרכה עד היסוד.

ה) פאול התנגד גם לדברי ישוע הנוצרי.

ו) פאול הוריד והשפיל מאד את ערך ישוע הנוצרי.

ז) פאול היה בעל גאוה מאד ומתפאר יתר מדי.

ח) פאול היה אוהב כסף מאין כמהו בכל השלוחים, וערום כנחש.

ט) השלוחים התנגדו מאד לדעת פאול.

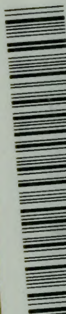
י) המתקראים היום נוצרים, אינם נוצרים כלל, רק פאולים.

פ. הנה לפי דבריך, אברהם נכבדי, לא נשאר לפנינו כי אם אחת משתי אלה, אם לעזוב מכל וכל את הדת הנוצרית או נחוצים לנו למצער תיקונים גדולים בדתנו ולחזור לבנותה מחדש מהחל ועד כלה שמן הנמנע הוא, וגם אז לא נהיה עוד נוצרים.

א. שמעו נא לי ידידי הצעירים, אם אתם [illegible] היום לשאת עליכם את המשל הישן הזה; שני נערים שחקו במשחק הסוס ורוכבו בחוץ, ויקח הנער הרוכב את ראש החבל אשר בידו ויקשרהו בעמוד העומד ברחוב לבלתי יוכל הנער הסוס ממקומו, ויבוא הביתה להחם את עצמו בינתים; ויעבור איש אחד וירא את הנער הסוס עומד ומרעיד מקורה וישאלהו ויאמר מדוע תעמוד להתקרר בחוץ בקרה? לך ובוא הביתה, ויען ויאמר הלא קשור אנכי בראש החבל [illegible] ולא יכלתי לזוז ממקומי, וישחק עליו האיש ויאמר, הלא רק אתה קשור הנך אל העמוד, כי החבל לבדו, ועתה כאשר את [illegible] החבל אשר בפיך יכלת לך לנפשך, ויען הנער הסוס ויאמר, אם כה אמנם, הלא לא עוד סוס אנכי.

ב. יקירי אבותינו הנני חייב רב מאד, ועתה הנני נחוץ לשוב לביתי כי עוד מלאכה לי שם. ועוד הזמן למועד, ונשוב נדבר על דבר הזה בעת אחרת. והיה שלום יקירי. ויהודה איש [illegible] בעזרת גבורות [illegible] בשלום

נשלם ביום ד׳ פרשה "[illegible] חמה על אויביך", תרנ"ז נויארק.

3 1761 07284580 3